

ประกาศกรมศิลปากร

เรื่อง รายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเข้ารับการประเมินผลงานเพื่อเลื่อนขั้นแต่งตั้ง
ให้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการพิเศษ
ตำแหน่งภูมิสถาปนิกชำนาญการพิเศษ

ด้วยคณะกรรมการประเมินบุคคล ได้ดำเนินการประเมินบุคคลเพื่อเลื่อนขั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งภูมิสถาปนิกชำนาญการพิเศษ ตำแหน่งเลขที่ ๙๒๕ กลุ่มภูมิสถาปัตยกรรม สำนักสถาปัตยกรรม และได้มีมติในการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๘ โดยผ่านความเห็นชอบ จากอธิบดีกรมศิลปากรแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๗ และมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ กฎ ก.พ. ว่าด้วยการย้าย การโอน หรือการเลื่อนข้าราชการพลเรือนสามัญไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งประเภทวิชาการ ในหรือต่างกระทรวงหรือกรม พ.ศ. ๒๕๖๔ หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๐๖/ว ๕ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๗ ประกาศ อ.ก.พ. กรมศิลปากร ลงวันที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ คำสั่ง อ.ก.พ. กรมศิลปากร ที่ ๑/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ กรมศิลปากร จึงประกาศรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเข้ารับการประเมินผลงานเพื่อเลื่อนขั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการพิเศษ ดังนี้

ก. รายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือก

ตำแหน่งภูมิสถาปนิกชำนาญการพิเศษ ตำแหน่งเลขที่ ๙๒๕ กลุ่มภูมิสถาปัตยกรรม สำนักสถาปัตยกรรม ผู้ได้รับการคัดเลือก คือ นางเหมือนแก้ว จารตุล วชิระเธียรชัย ตำแหน่งภูมิสถาปนิกชำนาญการ ตำแหน่งเลขที่ ๙๒๗ กลุ่มภูมิสถาปัตยกรรม สำนักสถาปัตยกรรม

ข. ชื่อและเค้าโครงผลงานและข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงานที่เสนอขอประเมิน

๑. ชื่อและเค้าโครงผลงาน ตามแบบการเสนอเค้าโครงผลงาน (ระดับชำนาญการพิเศษ)
แนบท้ายประกาศ

๒. ข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน ตามแบบการเสนอข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน แนบท้ายประกาศ

ค. การตรวจสอบการประเมินบุคคล

หากบุคคลใดเห็นว่าผู้ขอประเมินแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จ ให้ดำเนินการทักท้วงเป็นหนังสือไปยังกรมศิลปากร หากคณะกรรมการประเมินบุคคล ได้ตรวจสอบ หรือมีผู้ทักท้วงและได้ตรวจสอบแล้วพบว่าข้าราชการผู้ขอประเมินผู้ใดแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จ คณะกรรมการประเมินบุคคล จะดำเนินการรายงานผลการตรวจสอบต่อผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ทราบ เพื่อดำเนินการระงับ หรือยกเลิกการประเมิน พร้อมกับพิจารณาดำเนินการทางวินัยแก่ผู้นั้นและผู้ที่เกี่ยวข้องตามควรแก่กรณีต่อไป แต่ถ้าตรวจสอบแล้วพบว่าผู้ทักท้วงมีเจตนากลั่นแกล้ง หรือมีเจตนาแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ คณะกรรมการประเมินบุคคล จะรายงานต่อผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ เพื่อดำเนินการกับผู้ทักท้วงต่อไป

ง. การตรวจ...

ง. การตรวจสอบการประเมินผลงาน

ในการประเมินผลงาน หากได้ตรวจสอบ หรือมีผู้ทักท้วงและได้ตรวจสอบแล้วพบว่าข้าราชการผู้ขอประเมินผู้ใดแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องสัดส่วนการจัดทำผลงาน หรือเรื่องอื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดทำผลงานเป็นเท็จ หรือมีการลอกเลียนผลงาน นำผลงานของผู้อื่นมาใช้เป็นผลงานของตน หรือมีการจ้างวานผู้อื่นให้จัดทำผลงานให้ โดยผลงานที่นำมาจัดทำนั้นมีใช้ผลงานที่แท้จริงของตน ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ จะดำเนินการ ดังนี้

(๑) ในกรณีที่อยู่ระหว่างการประเมินผลงาน ให้ระงับการประเมินผลงาน

(๒) ในกรณีที่ผ่านการประเมินผลงานแล้ว ให้ยกเลิกผลการประเมิน

(๓) ในกรณีที่มีคำสั่งเลื่อนระดับโดยผลของการประเมินผลงานแล้วให้ยกเลิกคำสั่งเลื่อนระดับข้าราชการผู้นั้นโดยพลัน

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ขอประเมิน และผู้ที่เกี่ยวข้องตามควรแก่กรณี และไม่ให้ผู้ขอประเมินเข้ารับการประเมินบุคคลและผลงานเพื่อเลื่อนขั้นแต่งตั้งดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้นมีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า ๒ ปี นับตั้งแต่วันที่ถูกลงโทษตามข้อ (๑) (๒) หรือ (๓) แล้วแต่กรณี หากพบว่าข้อเท็จจริงนั้นเป็นการกลั่นแกล้ง หรือเป็นเท็จ คณะกรรมการประเมินผลงาน จะรายงานต่อผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ เพื่อดำเนินการสอบสวนผู้ถูกทักท้วงให้ได้ข้อเท็จจริงแล้วดำเนินการตามที่เห็นสมควรต่อไปด้วย

จ. กำหนดวันเวลาส่งผลงาน

ให้ผู้ได้รับการคัดเลือก ส่งผลงานและข้อเสนอแนวความคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงานที่มีเอกสารหลักฐานครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน ๕ ชุด ซึ่งต้องเป็นเรื่องเดียวกันกับเรื่องที่เสนอในขั้นตอนการประเมินบุคคล ไปยังกลุ่มบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักบริหารกลาง กรมศิลปากร ภายในกำหนดเวลา ๙๐ วัน นับแต่วันประกาศรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือก หากไม่ส่งภายในกำหนดเวลาที่กำหนด กรมศิลปากร จะถือว่าผู้นั้นไม่ประสงค์เข้ารับการประเมินผลงาน เว้นแต่มีเหตุผลความจำเป็นไม่สามารถส่งผลงานและข้อเสนอแนวคิดในการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน ภายในกำหนดเวลาได้ ให้ผู้ได้รับการคัดเลือกชี้แจงเหตุผลความจำเป็นให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ พิจารณา ก่อนวันครบกำหนดไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน หากไม่มีเหตุผลอันควร หรือไม่ชี้แจงเหตุผลความจำเป็นจะถือว่าไม่ประสงค์เข้ารับการประเมินผลงานเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ได้รับการคัดเลือก กรณีผู้ขอประเมินที่จะเกษียณอายุราชการในปีงบประมาณใด ให้ส่งผลงานให้กลุ่มบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักบริหารกลาง กรมศิลปากร เป็นเวลาล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๖ เดือน ในปีงบประมาณนั้น

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๘

mm

(นายพนมบุตร จันทรโชติ)

อธิบดีกรมศิลปากร

สำเนาถูกต้อง

๑๒

(นางศิริพร คล้างาม)

นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ

แบบการเสนอผลงาน/แบบการเสนอข้อเสนอนวัตกรรม
การพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

ของ

ชื่อ - สกุล
ตำแหน่ง
เลขที่ตำแหน่ง.....สังกัด

ขอประเมินผลงานเพื่อเลื่อนขั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง.....
เลขที่ตำแหน่ง.....สังกัด

แบบการเสนอผลงาน
(ระดับชำนาญการพิเศษ)

.....

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลบุคคล/ตำแหน่ง

ชื่อผู้ขอประเมิน

● ตำแหน่งปัจจุบัน

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งปัจจุบัน

.....

.....

.....

● ตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง

.....

.....

.....

ส่วนที่ ๒ ผลงานที่เป็นผลการปฏิบัติงานหรือผลสำเร็จของงาน

ผลงาน ลำดับที่

๑. เรื่อง.....

๒. ระยะเวลาการดำเนินการ

๓. ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินการ และเป้าหมายของงาน

.....

.....

.....

.....

.....

๕. ผลสำเร็จ...

๕. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

.....

.....

.....

.....

.....

๖. การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

.....

.....

.....

.....

.....

๗. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

.....

.....

.....

.....

.....

๘. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

.....

.....

.....

.....

.....

๙. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

๑๐. การเผยแพร่...

๑๐. การเผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี)

.....
.....

๑๑. ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน (ถ้ามี)

- ๑) สัดส่วนผลงาน
๒) สัดส่วนผลงาน
๓) สัดส่วนผลงาน

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)
(.....)

ผู้ขอประเมิน

ขอรับรองว่าสัดส่วนการดำเนินการข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ (ถ้ามี)

รายชื่อผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	ลายมือชื่อ

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)
(.....)

ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล

(ลงชื่อ)
(.....)

ผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป

หมายเหตุ คำรับรองจากผู้บังคับบัญชาอย่างน้อยสองระดับ คือ ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล และผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไปอีกหนึ่งระดับ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นบุคคลคนเดียวกัน ก็ให้มีคำรับรองหนึ่งระดับได้

แบบการเสนอข้อเสนอแนวความคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน
(ระดับชำนาญการพิเศษ)

๑. เรื่อง

๒. หลักการและเหตุผล

.....

.....

.....

.....

.....

๓. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

.....

๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

.....

.....

.....

.....

.....

๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

.....

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้ขอประเมิน

(วันที่)/...../.....

แบบการเสนอเค้าโครงผลงาน (ระดับชำนาญการพิเศษ)

.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลบุคคล/ตำแหน่ง

ชื่อผู้ขอประเมิน นางเหมือนแก้ว จารุกุล วชิระเกียรติชัย

● ตำแหน่งปัจจุบัน ภูมิสถาปนิกชำนาญการ

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งปัจจุบัน

ปฏิบัติงานในฐานะผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ โดยใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และความชำนาญงานสูงในงานด้านภูมิสถาปัตยกรรมปฏิบัติงานที่ต้องตัดสินใจหรือแก้ปัญหาที่ยากภายใต้การกำกับ แนะนำ ตรวจสอบของผู้อำนวยการกลุ่มภูมิสถาปัตยกรรม สำนักสถาปัตยกรรม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

หน้าที่ความรับผิดชอบหลัก

๑) ด้านการปฏิบัติการ

๑.๑) ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับงานภูมิสถาปัตยกรรมทั่วไป งานอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรม และพื้นที่ประวัติศาสตร์ เพื่อใช้เป็นข้อมูล ในการออกแบบ เขียนแบบงานภูมิสถาปัตยกรรม งานอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรม

๑.๒) ควบคุม ตรวจสอบการออกแบบ วางแผน ผังแม่บท ผังบริเวณ เขียนแบบ กำหนดรายการประกอบแบบงานภูมิสถาปัตยกรรมทั่วไป งานอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรม และพื้นที่ประวัติศาสตร์ เพื่อให้กระบวนการปฏิบัติงานและรูปแบบความถูกต้อง

๑.๓) จัดทำงบประมาณ ราคาก่อสร้าง ปรับปรุงซ่อมแซมในการออกแบบ การวางผังในงานภูมิสถาปัตยกรรมทั่วไป งานอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรม เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ

๑.๔) ตรวจสอบ ควบคุมการก่อสร้างงานภูมิสถาปัตยกรรม งานอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรม ให้เป็นไปตามรูปแบบและประโยชน์ใช้สอย เพื่อให้งานเป็นไปตามรูปแบบและรายการที่กำหนด

๑.๕) วางแผน ปรับปรุงรูปแบบการปฏิบัติงานภูมิสถาปัตยกรรม งานอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรมเพื่อให้สอดคล้อง เหมาะสมกับลักษณะทางกายภาพและสภาพพื้นที่ และมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม

๒) ด้านการวางแผน

๒.๑) ร่วมวางแผนงาน โครงการ กิจกรรมของกลุ่ม แก้ไขปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน และติดตามประเมินผล เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปตามเป้าหมาย ผลสำเร็จที่กำหนด

๒.๒) ร่วมวางแผน วางแนวทางการพัฒนาในทางวิชาการด้านภูมิสถาปัตยกรรม และการอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรมไทย เพื่อประโยชน์ในการจัดทำองค์ความรู้ทางวิชาการด้านภูมิสถาปัตยกรรม และการอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรมไทย

๒.๓) วางแผนการปฏิบัติงาน และการแก้ไขปัญหาทางงานในความรับผิดชอบเว้นวรรคเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตรงตามเป้าหมายที่กำหนด

๓) ด้านการประสานงาน

๓.๑) ประสานการทำงานร่วมกันโดยมีบทบาทในการให้ความเห็น ให้คำแนะนำเบื้องต้นเกี่ยวกับงานภูมิสถาปัตยกรรม และการอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรมไทย ทั้งภายในและภายนอกทีมงาน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความร่วมมือและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด

๓.๒) ให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำแก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกัน

๔) ด้านการบริการ

๔.๑) ให้คำแนะนำ ตอบปัญหา ชี้แจง เกี่ยวกับงานในความรับผิดชอบแก่บุคคลหรือหน่วยงาน เพื่อเผยแพร่ความรู้ผลงานในงานภูมิสถาปัตยกรรมที่รับผิดชอบ

๔.๒) กำหนดแนวทาง รูปแบบและรายการ เพื่อได้มาซึ่งประโยชน์ใช้สอยที่สมบูรณ์ เหมาะสมกับการอนุรักษ์โบราณสถาน และสภาพแวดล้อมของงาน

● **ตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง ภูมิสถาปนิกชำนาญการพิเศษ**

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง

ปฏิบัติงานในฐานะผู้อำนวยการกลุ่มภูมิสถาปัตยกรรม ซึ่งต้องกำกับ แนะนำ ตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้ร่วมปฏิบัติงาน โดยใช้ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ความชำนาญงานสูงมากในด้านภูมิสถาปัตยกรรม และต้องใช้ในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาที่ยากมาก เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มภูมิสถาปัตยกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุผลสำเร็จตามยุทธศาสตร์ของสำนักสถาปัตยกรรม และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

หน้าที่ความรับผิดชอบหลัก

๑. ด้านการปฏิบัติการ

๑.๑) ศึกษา ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับงานภูมิสถาปัตยกรรมทั่วไป งานอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรม และพื้นที่ประวัติศาสตร์ เพื่อใช้เป็นข้อมูล ในการออกแบบ เขียนแบบงานภูมิสถาปัตยกรรม งานอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรม หรือพื้นที่ประวัติศาสตร์

๑.๒) ควบคุม ตรวจสอบ พิจารณา กำกับกับการออกแบบ วางแผน ผังแม่บท ผังบริเวณ เขียนแบบและกำหนดรายการประกอบแบบงานภูมิสถาปัตยกรรมทั่วไป งานอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรม เพื่อให้กระบวนการปฏิบัติงานและรูปแบบมีความถูกต้อง

๑.๓) อำนวยการจัดทำงบประมาณ ราคาก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซมการออกแบบ การวางผังในงานภูมิสถาปัตยกรรมทั่วไป งานอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรม เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

๑.๔) ตรวจงาน ควบคุมการก่อสร้างงานภูมิสถาปัตยกรรม งานอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรม และงานวางผังทางกายภาพเมือง ให้เป็นไปตามรูปแบบและประโยชน์ใช้สอย เพื่อให้งานเป็นไปตามรูปแบบและรายการที่กำหนด

๑.๕) ควบคุม ตรวจสอบวางแผน ปรับปรุงรูปแบบการปฏิบัติงานภูมิสถาปัตยกรรม งานอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรม เพื่อให้สอดคล้อง เหมาะสมกับลักษณะทางกายภาพและสภาพพื้นที่ในการอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรมโบราณ หรือพื้นที่ประวัติศาสตร์ และมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม

๒. ด้านการวางแผน

๒.๑) ร่วมดำเนินการวางแผนงาน โครงการของสำนัก และแก้ไขปัญหา ข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่กำหนด

๒.๒) ร่วมวางแผนการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับงานภูมิสถาปัตยกรรมทั่วไป งานอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรมที่ส่วนราชการรับผิดชอบ หรือหน่วยงาน องค์การอื่นๆ ขอรับการสนับสนุนเพื่อให้งานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

๒.๓) วางแผน กำหนดแนวทางการพัฒนางานภูมิสถาปัตยกรรมทั่วไป งานอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรมเพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดทำองค์ความรู้ในงานภูมิสถาปัตยกรรมงานอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรม

๓. ด้านการประสานงาน

๓.๑) ประสานการทำงานร่วมกันกับผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน หรือหน่วยงานอื่นๆ โดยมีบทบาทในการแนะนำ จูงใจ เพื่อให้เกิดความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนด

๓.๒) ประสานการทำงานร่วมกันในทีม ให้ข้อคิดเห็นแก่สมาชิกในทีมงาน หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่ขอรับการสนับสนุน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด

๓.๓) เข้าร่วมประชุม ชี้แจง ให้ความเห็นเกี่ยวกับงานภูมิสถาปัตยกรรมทั่วไป งานอนุรักษ์

ภูมิสถาปัตยกรรมพื้นที่ประวัติศาสตร์ในที่ประชุมคณะกรรมการ หรือคณะทำงานต่างๆ ของส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นๆ ที่ขอรับการสนับสนุนการทำงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินการร่วมกัน

๔. ด้านการบริการ

๔.๑) ให้คำปรึกษา แนะนำ ตอบปัญหา ชี้แจงเกี่ยวกับงานภูมิสถาปัตยกรรมทั่วไป งานอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรม หรืองานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องแก่บุคคลหรือหน่วยงาน

๔.๒) ฝึกอบรม เป็นวิทยากรให้ความรู้ในงานภูมิสถาปัตยกรรมทั่วไป งานอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรมแก่บุคคล หรือหน่วยงาน เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ผลงานหรือกิจกรรมของหน่วยงาน

ส่วนที่ ๒ ผลงานที่เป็นผลการปฏิบัติงานหรือผลสำเร็จของงาน (เรียงลำดับตามความดีเด่น หรือความสำคัญ)

ผลงาน ลำดับที่ ๑

๑. เรื่อง ออกแบบและพัฒนาพื้นที่โบราณสถานป้อมวิเชียรโชฎก และปรับปรุงอนุรักษ์ภูมิทัศน์รอบป้อมวิเชียรโชฎก จ.สมุทรสาคร

๒. ระยะเวลาการดำเนินการ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗ - ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

๓. ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

๓.๑ ความรู้ความเชี่ยวชาญด้านโบราณคดีและการก่อสร้าง

๑.) การสำรวจและตรวจสอบหลักฐานทางโบราณคดี การทำงานในพื้นที่โบราณคดีจำเป็นต้องมีการขุดสำรวจและตรวจสอบหลักฐานอย่างละเอียดก่อนเริ่มการก่อสร้างอาคารถาวร เพื่อป้องกันความเสียหายต่อหลักฐานทางประวัติศาสตร์

๒.) การปรับแผนงานตามผลการสำรวจ การค้นพบหลักฐานใหม่ต้องนำมาเป็นเงื่อนไขในการปรับแก้แผนการก่อสร้าง วัสดุ และงบประมาณ เพื่อให้สามารถอนุรักษ์หลักฐานที่พบเจอได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันก็ต้องสร้างสิ่งปลูกสร้างใหม่ที่สอดคล้องกับการใช้งานในปัจจุบัน

๓.) การฟื้นฟูภูมิทัศน์ ใช้ผลการสำรวจทางโบราณคดีเป็นข้อมูลในการออกแบบเพื่อฟื้นฟูภูมิทัศน์ให้กลับมามีลักษณะใกล้เคียงกับรูปแบบเดิม เช่น การออกแบบแนวทางเท้าและถนน

๓.๒ ความรู้ด้านการใช้วัสดุและการวางผังพื้นที่

๑.) การเลือกใช้วัสดุพื้น ควรเลือกใช้วัสดุที่มีคุณสมบัติช่วยระบายอากาศและน้ำได้ดี เช่น พื้นอิฐหรือพื้นกรวดรอบโบราณสถาน เพื่อลดความชื้นสะสมที่อาจทำลายโครงสร้างอิฐในระยะยาว (จากปรากฏการณ์ capillary action และการระเหยของเกลือเมื่อน้ำแห้ง)

๒.) การจัดระดับพื้นที่ ระดับพื้นรอบอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างใหม่ไม่ควรเป็นจุดต่ำสุดที่กักเก็บน้ำ เพราะจะทำให้เกิดความเสียหายต่อโบราณสถานได้

๓.) การออกแบบระบบระบายน้ำ ควรมีระบบระบายน้ำแบบผสมผสาน ทั้งแบบธรรมชาติและแบบเครื่องกล เพื่อระบายน้ำออกจากพื้นที่โดยเร็วที่สุด โดยตำแหน่งที่ติดตั้งต้องไม่ลดทอนคุณค่าหรือทำลายความแข็งแรงของโบราณสถานเดิม

๓.๓ การจัดการและบูรณาการ

๑.) การทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญหลายสาขา: นอกจากการทำงานร่วมกับนักโบราณคดีในการสืบค้นข้อมูลหลักฐานทางโบราณคดีแล้ว ยังมีการทำงานร่วมกับวิศวกรโครงสร้าง และนายช่างสำรวจเพื่อให้การอนุรักษ์และการก่อสร้างเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการและมีความปลอดภัย

๒.) การจัดการความขัดแย้งและอุปสรรค การบริหารจัดการงบประมาณที่อาจเปลี่ยนแปลงตามการค้นพบหลักฐานใหม่ หรือการบริหารเวลาเพื่อให้โครงการไม่ล่าช้าเกินไปในการเริ่มงานก่อสร้างจริงจะเป็นประเด็นที่สำคัญที่ต้องอาศัยประสบการณ์ในการทำงานและการเจรจาหรือร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เพื่อให้สำเร็จลุล่วง

๓.๔ องค์ความรู้และนวัตกรรม

๑.) การใช้นวัตกรรมในการสำรวจ เทคโนโลยีที่ใช้ในการสำรวจและจัดทำแผนที่โครงการอนุรักษ์และพัฒนา ฯ ดังกล่าว ได้ใช้ โดรน ในการทำแผนที่ 3 มิติของพื้นที่ ซึ่งช่วยให้การสำรวจมีประสิทธิภาพและแม่นยำยิ่งขึ้น

๒.) การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การนำความรู้จากเอกสารเก่า, แผนที่โบราณ, หรือการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในพื้นที่มาประกอบการสันนิษฐานทางโบราณคดี จะทำให้การฟื้นฟูภูมิทัศน์มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากขึ้น

๓.๕ คุณค่าทางสังคมและการเผยแพร่

๑.) การมีส่วนร่วมของชุมชน: การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอนุรักษ์และการพัฒนา จะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและทำให้โครงการยั่งยืนในระยะยาว

๒.) การจัดทำนิทรรศการและแหล่งเรียนรู้: หลังจากโครงการเสร็จสิ้น การจัดทำนิทรรศการถาวรหรือศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของป้อม จะช่วยเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการสำรวจและอนุรักษ์ให้กับประชาชนทั่วไป

๔. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินการ และเป้าหมายของงาน

๔.๑ สรุปสาระสำคัญ

๑.) คุณค่าทางประวัติศาสตร์: ป้อมวิเชียรโชฎกเป็นโบราณสถานเก่าแก่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓ (พ.ศ. ๒๓๗๑) เพื่อป้องกันการรุกรานทางทะเลจากเวียดนาม (ญวน) ปัจจุบันได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสมบัติแห่งชาติโดยกรมศิลปากร

๒.) สภาพปัจจุบัน: ปัจจุบันป้อมเหลือเพียง ๓ ด้าน (ทิศเหนือ, ใต้, ตะวันตก) บริเวณโดยรอบได้รับการปรับปรุงเป็นสวนสาธารณะ แต่มีปัญหาเรื่องการใช้งาน เช่น พื้นที่กลางแจ้งไม่มีร่มเงา, สนามหญ้าขาดการดูแล, และบริเวณกำแพงเคยเป็นแหล่งมั่วสุมและที่ทิ้งขยะ

๓. คุณค่าเชิงพื้นที่: จากป้อมปราการป้องกันข้าศึก ป้อมวิเชียรโชฎกได้เปลี่ยนบทบาทมาเป็น "ปอดของเมือง" และ "ปราการที่ปกป้องคุณภาพชีวิต" ของชาวสมุทรสาคร ทำหน้าที่เป็นพื้นที่

เหล่านี้คือความสำคัญของป้อมทั้งในเชิงประวัติศาสตร์และในฐานะพื้นที่สาธารณะสำคัญของชุมชนเมืองในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันพื้นที่ป้อมวิเชียรโชฎกประสบปัญหาการใช้งานผิดวัตถุประสงค์ โดยมีการใช้พื้นที่จอดรถเป็นหลักแทนที่จะเป็นพื้นที่อนุรักษ์และพักผ่อนหย่อนใจ ส่งผลให้โครงสร้างโบราณสถานเสี่ยงต่อความเสียหายจากการถูกรถชน ความชื้นสะสม และขาดการบำรุงรักษาอย่างเหมาะสม

โครงการนี้จึงมีเป้าหมายหลักในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ โดยเน้นหลักการ "การอนุรักษ์ นำการพัฒนา" และ "การประสานประโยชน์" เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้งานในปัจจุบันและรักษาคุณค่าของโบราณสถานไว้ให้ยั่งยืนลงเมือง ศูนย์กลางกิจกรรมทางวัฒนธรรม และแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ

๔.๒ ขั้นตอนดำเนินการ

๑.) ศึกษาข้อมูล:

๑.๑) ข้อมูลกายภาพและจำเพาะ: ศึกษาประวัติ, สภาพปัจจุบัน, ลักษณะการใช้งาน, และประวัติการอนุรักษ์

-คุณค่าความสำคัญของป้อมวิเชียรโชฎก ป้อมดังกล่าวเป็นโบราณสถานในยุครัตนโกสินทร์ที่ ๓ ปี พ.ศ. ๒๓๗๑ ที่ขึ้นทะเบียนแล้วโดยกรมศิลปากร เล่ม ๑๐๖ ตอน ๒๒๐ วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๓๒ ประกาศในชื่อ “ป้อมวิเชียรโชฎก” พื้นที่ ๑๔ ไร่ ๒ งาน ๑๐ ตารางวา กรมศิลปากรจัดลำดับคุณค่าโบราณสถานนี้อยู่ในระดับสมบัติแห่งชาติ

-ประวัติการอนุรักษ์โบราณสถาน

ลำดับ	งาน/โครงการ	ปีงบประมาณ
๑	บูรณะและปรับปรุงภูมิทัศน์ป้อมวิเชียรโชฎก	๒๕๓๗
๒	โครงการบูรณะและพัฒนาป้อมวิเชียรโชฎก	๒๕๓๘
๓	โครงการบูรณะป้อมวิเชียรโชฎก ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร	๒๕๕๗

๔	โครงการตัดความขึ้นผนังอาคารสำนักงานที่ดิน (หลังเก่า) อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร	๒๕๕๕
๕	สำรวจเพื่อออกแบบบูรณะโบราณสถาน ใบสั่งจ้างเลขที่ ๖/ ๒๕๕๕ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๔	๒๕๕๕

-การใช้งานป้อมวิเชียรโชฎกในอดีตและปัจจุบัน

การใช้งานในอดีต ในสมัยรัชกาลที่ 3 ป้อมวิเชียรโชฎกถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็น ป้อมปราการป้องกันการรุกรานทางทะเล ในช่วงที่สยามมีความขัดแย้งกับญวน (เวียตนาม) โดยป้อมแห่งนี้ทำหน้าที่เป็น ป้อมการด่านสำคัญ ในการป้องกันพระนครจากการโจมตีทางเรือ โดยมีการติดตั้งปืนใหญ่ไว้ตามช่องกำแพงเพื่อใช้ในการรบ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในฐานะ จุดยุทธศาสตร์ทางการทหาร ของพื้นที่ปากแม่น้ำท่าจีน

นอกจากนี้ พื้นที่บริเวณนี้ยังมีบทบาทเป็น ศูนย์กลางการค้าและท่าเรือสำคัญ มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยเป็นแหล่งค้าขายและที่ตั้งของชุมชนชาวจีน ทำให้มีชื่อเรียกในอดีตว่า "บ้านท่าจีน"

การใช้งานในปัจจุบัน ป้อมวิเชียรโชฎกได้เปลี่ยนบทบาทจากฐานที่มั่นทางการทหาร มาเป็น โบราณสถานและสวนสาธารณะ สำหรับพักผ่อนหย่อนใจของชาวเมืองมหาชัย ตัวป้อมเหลืออยู่เพียง 3 ด้านและบางส่วนถูกรื้อถอนเพื่อทำเป็นถนน

พื้นที่สาธารณะ: พื้นที่ภายในป้อมได้รับการปรับปรุงเป็น สวนสาธารณะ และเป็นที่ตั้งของ ศาลหลักเมืองสมุทรสาคร ทำให้เป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และศูนย์รวมจิตใจของชุมชน

ปัญหาการใช้งาน: ข้อมูลระบุว่า มีปัญหาในการใช้งานพื้นที่ เช่น ลานกิจกรรม กลางแจ้งที่ไม่มีร่มเงา ทำให้ใช้งานได้ยากในช่วงกลางวัน และ สนามหญ้าขาดการดูแล จนกลายเป็นที่จอดรถ นอกจากนี้ บริเวณกำแพงภายในป้อมยังถูกใช้เป็นที่ทิ้งขยะและที่จอดรถที่ไม่เป็นระเบียบ ซึ่งเป็นปัญหาการใช้งานที่ไม่เหมาะสม

ความหลากหลายของผู้ใช้งาน: ผู้ใช้งานปัจจุบันมีความหลากหลาย ทั้งประชาชนทั่วไป ผู้มาเยี่ยมชม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร เทศบาล และผู้ประกอบการร้านค้าโดยรอบ

๑.๒) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง: รวบรวม พ.ร.บ. โบราณสถานฯ, พ.ร.บ. สถาปนิก, พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างใกล้โบราณสถาน

-พ.ร.บ.โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.

๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

-พ.ร.บ.สถาปนิก พ.ศ.๒๕๔๓

-พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒ และ กฎกระทรวงที่ออกตามความในพ.ร.บ.ควบคุมอาคาร

-กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

-มติ คร.ม. ปี ๒๕๑๘ เรื่องขอหารือเกี่ยวกับการก่อสร้างในพื้นที่ใกล้เคียง

โบราณสถาน

๒. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล:

๒.๑) มีการขุดสำรวจและพบหลักฐานป้อมด้านตะวันออกเฉียงเหนือใต้ดิน ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินการขอย้ายเขตโบราณสถานในพื้นที่ของสำนักงานอัยการ¹

๒.๒) มีการประสานงานกับกรมโยธาธิการและผังเมืองเพื่อขอให้มีการแจ้งกรมศิลปากร หากมีการก่อสร้างในบริเวณใกล้เคียงที่อาจพบหลักฐานทางโบราณคดีเพิ่มเติม

๒.๓) ป้อมวิเชียรโชฎกซึ่งเป็นโบราณสถานและได้รับการประกาศขอบเขตแล้วนั้น ปัจจุบันอยู่ในการดูแลของเทศบาลเมืองมหาชัย แต่ถูกใช้งานเป็นพื้นที่จอดรถเป็นหลัก ส่งผลให้โครงสร้างพื้นผิวและกำแพงป้อมชำรุดเสียหาย รวมถึงเกิดปัญหาความชื้นสะสม

๓. ออกแบบแนวความคิด:

๓.๑) หลักการ: โครงการนี้ตั้งอยู่บนรากฐานของ หลักการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (Conservation for Cultural Heritage) โดยมีเป้าหมายเพื่อเทิดพระเกียรติ

¹ ในปี ๒๕๕๔ มีการจัดทำรายงานขุดตรวจสอบป้อมวิเชียรโชฎก โดยสำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี อันเป็นส่วนหนึ่งของรายงานประกอบการจัดทำแผนแม่บทอนุรักษ์และพัฒนาป้อมวิเชียรโชฎก (อ้างอิง: รายงานจากกลุ่มวิชาการทะเบียนโบราณสถาน กองโบราณคดี) ปรากฏหลักฐานของป้อมวิเชียรโชฎกด้านตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ใต้ดิน ในบริเวณที่ราชพัสดุ ที่เคยจะทำการก่อสร้างอาคารสำนักงานอัยการจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งกรมศิลปากร ในขณะนั้น ได้มีการเสนอให้ขยายเขตโบราณสถานให้คลุมพื้นที่ที่ค้นพบใหม่นี้รวมถึงที่คาดการณ์ว่าจะมีหลักฐานอยู่บริเวณใต้ดินต่อเนื่องกับแนวกำแพงป้อม แต่ปัจจุบันเรื่องยังอยู่ระหว่างดำเนินการโดยกลุ่มนิติการ

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว องค์ผู้สร้าง และเพื่อธำรงรักษาคุณค่าของ
โบราณสถานป้อมวิเชียรโชฎกให้ยั่งยืน ยึดหลักการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม โดยเน้นที่
ความเคารพในคุณค่าดั้งเดิม (Authenticity) และ ความครบถ้วนสมบูรณ์ (Integrity)²

๓.๒) แนวคิดหลัก: "การอนุรักษ์นำการพัฒนา" โดยการออกแบบใหม่ต้องส่งเสริม
คุณค่าของโบราณสถาน ไม่บดบัง และต้องเอื้อให้การอนุรักษ์ในอนาคตทำได้ง่าย และ "การ
ประสานประโยชน์" โดยนำความต้องการของเทศบาลและประชาชนมาพิจารณาร่วมด้วย

๓.๓) แนวทางการดำเนินงาน: ประกอบด้วย ๓ แนวทางหลัก คือ การอนุรักษ์เชิง
ป้องกัน (Preventive Conservation) เพื่อลดความเสื่อมสภาพสร้าง พื้นที่กันชน (Buffer
Zone) เป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อแยกกำแพงป้อมออกจากพื้นที่จราจรลด แก้ไขปัญหาความชื้นและ
ลดความเสี่ยงจากอุบัติเหตุ , การออกแบบภูมิทัศน์ที่เคารพต่อโบราณสถาน (Respectful
Landscape Design) เช่น การเลือกพรรณไม้ที่ไม่บดบัง, และ การออกแบบเพื่อทุกคน
(Universal Design) และเพื่อชุมชน กำหนดพื้นที่กิจกรรมและออกแบบให้ใช้งานได้
หลากหลาย เช่น สร้างศาลาที่ทำหน้าที่เป็นเวที รวมถึงการจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืน กำหนด
ขอบเขตพื้นที่จราจรที่ชัดเจนและเสริมโครงสร้างให้รองรับน้ำหนักได้ และคงพื้นที่อื่นให้ดูด
ซับน้ำและระบายอากาศได้ดี

๔. นำเสนอแนวคิดและหารือรายละเอียดการออกแบบกับผู้เชี่ยวชาญ

๔.๑) ปอดของเมืองและพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ

ชุมชนเมืองมหาชัยซึ่งเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและการประมงที่มีความหนาแน่น
บริเวณป้อมวิเชียรโชฎกทำหน้าที่เป็น "ปอด" ที่สำคัญ ช่วยฟอกอากาศและลดมลภาวะ เป็น
พื้นที่สาธารณะที่ชาวเมืองสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้ทุกวัน เช่น

การพักผ่อน: ผู้คนมานั่งเล่นได้ร่มไม้ รับลมเย็นจากแม่น้ำท่าจีน เพื่อหลีกเลี่ยง
ความวุ่นวาย

การออกกำลังกาย: เป็นสถานที่ยอดนิยมสำหรับวิ่ง เดินแอโรบิก หรือทำ
กิจกรรมสันทนาการ

พื้นที่สำหรับครอบครัว: สนามเด็กเล่นและสถานที่ที่สมาชิกในครอบครัวมา
ใช้เวลาร่วมกัน

² แนวคิดการออกแบบและการประเมินคุณค่าเทียบเคียงได้กับหลักการพิจารณาคุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากล (OUV)

๔.๒) ศูนย์กลางกิจกรรมและวัฒนธรรม

ด้วยทำเลที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองและมีลานกว้าง ที่นี้จึงกลายเป็นศูนย์รวมการจัดกิจกรรมที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร เช่น

งานประเพณีและเทศกาล: เช่น งานลอยกระทง งานเฉลิมฉลองต่าง ๆ

กิจกรรมของชุมชน: การจัดตลาดนัด การแสดงดนตรี หรือ กิจกรรม

สาธารณประโยชน์

ศูนย์รวมจิตใจ: เป็นที่ตั้งของ ศาลหลักเมืองสมุทรสาคร ทำให้พื้นที่นี้ไม่ได้เป็นแค่

สวนสาธารณะ แต่ยังเป็นศูนย์รวมจิตใจที่ผู้คนเดินทางมาสักการะบูชาเพื่อความ เป็นสิริมงคล

๔.๓) แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต

ความโดดเด่นของพื้นที่สีเขียวแห่งนี้คือการที่มันตั้งอยู่ภายในกำแพงป้อมโบราณ ทำให้เกิดการผสมผสานคุณค่าอย่างลงตัว ผู้คนที่มาพักผ่อนจะได้สัมผัสกับบรรยากาศทางประวัติศาสตร์ไปพร้อม ๆ กัน เป็น "แหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต" ที่เด็ก ๆ สามารถวิ่งเล่นไปพร้อมกับเรียนรู้เรื่องราวรากเหง้าของเมืองตนเองได้จากสถานที่จริง

๔.๔) เพื่อชะลอการเสื่อมสภาพของโครงสร้างกำแพงป้อมและอาคารโบราณสถานซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของพื้นที่ การออกแบบจึงเน้นการอนุรักษ์เชิงป้องกัน ดังนี้

ลดภาระทางกายภาพ: ลดระดับดินที่ทับถมรอบกำแพงโบราณให้ใกล้เคียงระดับการใช้งานเดิม เพื่อลดแรงดันดินและน้ำหนักที่กระทำต่อโครงสร้าง

จัดการความชื้น: เปิดให้โครงสร้างกำแพงได้ "หายใจ" เพื่อระบายความชื้นที่สะสมทั้งในดินและในตัวอิฐ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของการเสื่อมสภาพ

พัฒนาระบบระบายน้ำ: เสริมระบบระบายน้ำใต้ดินที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันน้ำท่วมขังและลดความชื้นสะสมในดินรอบฐานรากโดยเร็วที่สุด

๔.๕) การออกแบบภูมิทัศน์ที่เคารพต่อโบราณสถาน (Respectful Landscape Design) การพัฒนาพื้นที่ลานกิจกรรมและภูมิทัศน์โดยรอบ ยึดหลักการที่ว่าภูมิทัศน์ต้องส่งเสริมและไม่แข่งขันกับโบราณสถาน

องค์ประกอบที่สอดคล้อง: จัดวางศาลากระโจมแตรและม้านั่งในตำแหน่งที่เหมาะสม ไม่บดบังมุมมองที่สำคัญต่อตัวป้อม

การเลือกพรรณไม้:

ไม้พุ่ม: เลือกใช้ไม้พุ่มเตี้ยอย่าง เฟื่องฟ้าแคระ ที่ทนทานต่อสภาพดินเค็ม ให้สีส้มแต่ไม่บดบังแนวกำแพง

ไม้ยืนต้น: เลือกใช้ไม้พุ่มต้น เช่น ลั่นทม ที่มีทรงพุ่มไม่หนาทึบและขนาดไม่ใหญ่เกินไป เพื่อไม่ให้บดบังทัศนียภาพของโบราณสถาน และไม่สร้างพื้นที่เปลี่ยวอับสายตา

สรุปแนวคิดรวม คุณค่าของป้อมวิเชียรโชฎกในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนผ่านจากการเป็นป้อมปราการป้องกันข้าศึก มาสู่การเป็น "ปราการที่ปกป้องคุณภาพชีวิต" ของชาวเมืองสมุทรสาคร ให้มีพื้นที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ เชื่อมโยงผู้คน และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น

๕. จัดทำแบบก่อสร้างแล้วเสร็จ ลงนามแล้วเสร็จ

๖. นำเสนอชี้แจงแบบร่วมกับสำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี และเทศบาลเมืองมหาชัย
เรียบร้อยแล้ว ปัจจุบันอยู่ระหว่างที่เทศบาลเมืองมหาชัยดำเนินการถอดแบบ เพื่อจัดตั้งงบประมาณในการดำเนินงานก่อสร้าง

๔.๓ เป้าหมายของงาน

- ๑.) เทิดพระเกียรติ เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) ในโอกาสครบรอบ ๒๐๐ ปี พระราชพิธีบรมราชาภิเษกในปี ๒๕๖๗
- ๒.) อนุรักษ์คุณค่า เพื่อรักษา คุณค่าดั้งเดิม (Authenticity) และ ความครบถ้วนสมบูรณ์ (Integrity) ของป้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน
- ๓.) พัฒนาพื้นที่ เพื่อพัฒนาพื้นที่ให้เป็น "พื้นที่สีเขียว" ที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อชาวเมืองสมุทรสาคร โดยเป็นพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ, ศูนย์กลางกิจกรรม, และแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์
- ๔.) สร้างความเข้าใจ เพื่อให้การก่อสร้างในพื้นที่ใกล้เคียงเป็นไปอย่างมีความเข้าใจและตระหนักรู้ในคุณค่าของมรดกวัฒนธรรม เพื่อไม่ให้สิ่งปลูกสร้างใหม่ลดทอนคุณค่าของโบราณสถาน³

³ เขตโบราณสถานป้อมวิเชียรโชฎกและสวนสาธารณะ ตำบลมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีงานก่อสร้างโครงการอื่น ๆ ที่อยู่นอกเขตโบราณสถาน แต่อยู่ใกล้บริเวณโบราณสถาน เช่น โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณเขื่อน ด้านหน้าพื้นที่ป้อมวิเชียรโชฎก เป็นเนื้องานที่ต้องประสานกับกรมโยธาธิการและผังเมือง (โครงการ "งานจ้างออกแบบ งานก่อสร้างสำหรับงานจ้างศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียดโครงการพัฒนาพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ๒ โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ส่งเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและ

๕.) แก้ไขปัญหาการใช้งาน ที่ผิดวัตถุประสงค์ ลดความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายกับ

โบราณสถานในระยะยาว

๕. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

๕.๑ เชิงปริมาณ แบบก่อสร้างภูมิสถาปัตยกรรมแล้วเสร็จ, งานก่อสร้างแล้วเสร็จ, ลงนามแล้วเสร็จ อยู่ระหว่างขั้นตอนนำส่งให้ทางเทศบาลตำบลมหาชัย

๕.๒ เชิงคุณภาพ รายละเอียดของแบบก่อสร้างมีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามมาตรฐานงานออกแบบ และวิชาช่าง การใช้สอยของพื้นที่เป็นไปตามความต้องการของเทศบาลตำบลมหาชัย และสำนักสถาปัตยกรรมศิลปากร ซึ่งแบบที่นำมาเสนอครบถ้วนสามารถนำไปก่อสร้างได้ภายหลังประสานในส่วนงานระบบกับ เทศบาลตำบลมหาชัย

๖. การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

๖.๑ สามารถใช้เป็นแบบรูปและรายการงานก่อสร้างในการขอรับงบประมาณ การประกวดราคา และ ก่อสร้างให้แล้วเสร็จตามกรอบงบประมาณของสำนักสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร

๖.๒ สามารถนำแบบรูปและรายการงานก่อสร้างจัดทำเป็นแบบมาตรฐาน หรือเพื่อรวบรวมบรรจุไว้ใน คลังแบบของกรมศิลปากร

๖.๓ สามารถนำแบบรูปและรายการงานก่อสร้างไปจัดทำเป็นหนังสือหรือเอกสารเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ด้านงานออกแบบเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาโบราณสถานของกรมศิลปากร หรือเพื่อเป็นข้อมูลทาง วิชาการสำหรับบุคคลหรือหน่วยงานอื่นที่สนใจ

๗. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

๗.๑ พื้นที่โบราณสถาน เป็นป้อม ริมแม่น้ำ จึงทำให้มีความขึ้นไต่ดินและระดับน้ำค่อนข้างสูง รวมถึง น้ำไต่ดินมีองค์ประกอบของเกลือ ซึ่งเป็นส่วนที่เร่งอัตราการเสื่อมสภาพของอิฐโครงสร้างของป้อมและอาคาร โบราณสถาน

๗.๒ การเปิดหน้าดินถึงระดับการใช้งาน ขึ้นกับสภาพหน้างานขณะทำการก่อสร้าง เพื่อพิจารณาว่า ระดับน้ำไต่ดินขึ้นสูงถึงระดับใด โดยอาจต้องมีการปรับแก้รูปแบบของระดับใช้งานบริเวณฐานกำแพงป้อม โบราณและวัสดุ

๘. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

๘.๑ โครงการอนุรักษ์และพัฒนา ฯ นี้ ยังไม่สามารถดำเนินการออกแบบได้ครบทุกพื้นที่ที่เป็น โบราณสถาน ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณและที่ดิน โดยที่ดินบางส่วนที่พบหลักฐานทางโบราณคดีของแนว กำแพงป้อมโบราณสถาน อยู่ในที่ดินของหน่วยราชการอื่น ๆ ซึ่ง กรมศิลปากรอยู่ระหว่างการเจรจาในชั้นศาล

การคำนวณราคาเจ้าพ่อหลักเมือง อ.เมือง จ.สมุทรสาคร”) ในการก่อสร้างบริเวณประชิดติดโบราณสถานซึ่งอาจมีแนวกำแพงของป้อม โบราณสถานอยู่บริเวณไต่ดินบางส่วนซึ่งอาจลดทอนคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของโบราณสถานสำคัญของราชวงศ์จักรี ลงได้

๘.๒ ในส่วนของพื้นที่ข้างเคียง ซึ่งเป็นส่วนของศาลเจ้า มีงานก่อสร้างที่ประชิดติดกับกำแพงป้อมโบราณสถาน โดยแนวหลังคาคลุมศาลเจ้าคร่อมทับบางส่วนของแนวกำแพงโบราณ

๘.๓ ความยุ่งยากโดยปกติของการก่อสร้างในพื้นที่โบราณสถาน จำเป็นต้องเน้นเรื่องความต่อเนื่องและความถูกต้องชัดเจนของระยะและระดับ ให้เกิดความสอดคล้องทั้งในด้านบรรยากาศความงามและการใช้งานในปัจจุบันกับคุณค่าของโบราณสถาน เบื้องต้นการออกแบบเกี่ยวกับโบราณสถานมักจะต้องทำการเปิดพื้นที่บริเวณโดยรอบให้ใกล้เคียงกับระดับใช้งานโบราณเพื่อแสดงถึงการใช้งานแต่เดิมและแสดงองค์ประกอบที่ครบถ้วนสมบูรณ์ของตัวสถาปัตยกรรมนั้น ๆ ซึ่งการออกแบบเพื่อให้การใช้งานในระดับปัจจุบันเชื่อมต่อกับพื้นที่โบราณสถานที่ดีต่ำระดับลง นั้น ต้องคำนึงถึงการออกแบบเพื่อคนทุกเพศทุกวัยด้วย (Universal Design) ยกตัวอย่างเช่นบริเวณทางเดินของลานจอดรถและศาลากระโจมแตรและอาคารโบราณในพื้นที่ ได้ออกแบบให้มีทางลาดเพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถใช้งานได้โดยสะดวกแม้ใช้รถเข็นหรือไม่เท้า

๘.๔ งานอนุรักษ์และพัฒนาที่ต้องทำการเปิดพื้นที่บริเวณโดยรอบ มีโอกาสสูงที่จะต้องปรับแก้รูปแบบตามสภาพหน้างานก่อสร้าง เนื่องจากบางครั้งไม่สามารถทราบได้ว่าจะพบหลักฐานเพิ่มเติมมากน้อยเท่าใด ดังนั้น ระเบียบการอนุมัติรูปแบบและรายการเพื่อการก่อสร้างในโบราณสถาน ซึ่งโดยปกติคณะกรรมการตรวจสอบรับพัสดุเป็นผู้มีอำนาจปรับรูปแบบได้ตามระเบียบราชการแล้ว กรมศิลปากรจึงได้สงวนสิทธิ์ในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบรายการในพื้นที่โบราณสถานนั้น ๆ เป็นของกรมศิลปากร ซึ่งโครงการที่เป็นพื้นที่สำคัญจะมีคณะทำงานกลั่นกรองด้านวิชาการประกอบการพิจารณาปรับรูปแบบรายการด้วยอีกขั้นตอนหนึ่ง เพื่อทำให้ความถูกต้องเหมาะสมด้านรูปแบบ รายการสมบูรณ์มากขึ้นและถือเป็นความยุ่งยากในด้านการทำงานมากขึ้นด้วยเช่นกัน

๙. ข้อเสนอแนะ

ควรมีการประกาศเขต Buffer Zone ของโบราณสถาน และ ประกาศแนวเขตโบราณสถานใหม่ตามที่ได้พบหลักฐานจากงานขุดค้นทางโบราณคดี

๑๐. การเผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี)

แบบก่อสร้างลงนามแล้วเสร็จ ได้นำเสนอแบบในที่ประชุมและจัดส่งแบบให้แก่เทศบาลมหาชัยแล้วเสร็จ

๑๑. ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน (ถ้ามี)

-ไม่มี-

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)
(นางเหมือนแก้ว จารุศล วชิระเจียรชัย)
ผู้ขอรับการประเมิน

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป

(ลงชื่อ)

(นายอลงกรณ์ กาญจนะคุหะ)

ผู้อำนวยการสำนักสถาปัตยกรรม

หมายเหตุ คำรับรองจากผู้บังคับบัญชาอย่างน้อย 2 ระดับ คือผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล และผู้บังคับบัญชา
ที่เหนือขึ้นไปอีกหนึ่งระดับ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นบุคคลคนเดียวกัน ก็ให้มีคำรับรอง
1 ระดับได้

ผลงานลำดับที่ ๒

๑. เรื่อง ออกแบบลานอนุสาวรีย์ อาคารทางเดิน และแท่นฐานพระบรมราชชนก โครงการอาคารพิพิธภัณฑสถานประสาธวิทยา กรมการแพทย์ กรุงเทพฯ

๒. ระยะเวลาการดำเนินการ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๓ - สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

๓. ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

๓.๑ การเลือกใช้วัสดุก่อสร้างที่เหมาะสม ความรู้ในการเลือกใช้วัสดุก่อสร้างที่เหมาะสม ซึ่งต้องคำนึงถึงความคงทนและสอดคล้องกับฐานานุศักดิ์ ตัวอย่างเช่น การไล่ลำดับความสำคัญของวัสดุ (หินอ่อน, หินแกรนิต, กระเบื้องแกรนิต, กรวดล้าง) ตามลำดับความใกล้ชิดกับอนุสาวรีย์

๓.๒ การบูรณาการความรู้ ผสมผสานความรู้ด้านสถาปัตยกรรมและประวัติศาสตร์เข้าด้วยกัน โดยการศึกษา รูปแบบงานสถาปัตยกรรม ที่เป็นที่ยอมรับในยุคสมัยเดียวกัน เช่น สถานีรถไฟจิตรลดา ซึ่งสะท้อนถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาในสยาม

๓.๓ ความเชี่ยวชาญด้านวิศวกรรมและการจัดการสิ่งแวดล้อม เข้าใจเกี่ยวกับการ ระบายน้ำ และการซึมผ่านของน้ำฝน โดยคำนึงถึงการรักษาสภาพแวดล้อมเดิมของพื้นที่ให้มากที่สุด เช่น การเลือกใช้วัสดุที่มีรูพรุน (หินคลุก) และการวางผังอาคารให้สอดคล้องกับทิศทางการไหลของน้ำเดิม

๓.๔ ทักษะด้านการออกแบบและสถาปัตยกรรม สามารถออกแบบ แท่นฐาน และ สภาพแวดล้อม ที่เหมาะสม รวมถึงการเลือกใช้วัสดุที่สอดคล้องกับฐานานุศักดิ์ การออกแบบต้องคำนึงถึงความงามทางศิลปะ โดยเฉพาะการกำหนดทิศทางและตำแหน่งเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของงานประติมากรรม

๓.๕ ความรู้ด้านราชประเพณีและประวัติศาสตร์ มีความเข้าใจอย่างในราชประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐานพระบรมรูป, พระรูป และอนุสาวรีย์ต่าง ๆ เพื่อให้การออกแบบเป็นไปอย่างสมพระเกียรติและถูกต้องตามหลักการที่สืบทอดกันมา นอกจากนี้ยังต้องเข้าใจพระราชประวัติ โดยเฉพาะในด้านการแพทย์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ต้องนำมาใช้ในการออกแบบให้สอดคล้องกับพระกรณียกิจของพระองค์

๔. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินการ และเป้าหมายของงาน

๔.๑ สรุปสาระสำคัญ

๑.) สรุปเป้าหมายหลักของงานออกแบบ

๑.๑) การสร้างอนุสรณ์สถานเพื่อรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระบรมราชชนกในการวางรากฐานการแพทย์แผนปัจจุบันและการสาธารณสุขของไทย

๑.๒) เป็นแหล่งเรียนรู้ มีพื้นที่จัดแสดงพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจ เพื่อให้ผู้เข้าชม ได้ศึกษาและซึมซับเรื่องราว

๑.๓) เป็นพื้นที่ที่เข้าถึงได้ง่าย ออกแบบตามหลัก Universal Design เพื่อให้ทุกคน รวมถึงผู้พิการและผู้สูงอายุ สามารถเข้าถึงและใช้งานพื้นที่ได้อย่างสะดวกและเท่าเทียม

๒.) สรุปแนวคิดการออกแบบ

๒.๑) การผสมผสานสถาปัตยกรรมตะวันตก ๓ ยุคสมัย (นีโอคลาสสิก คอลลิเจียตกอทิก และ อาร์ตเดโค) เข้ากับการออกแบบ นีโอคลาสสิก (ยุโรป) สำหรับแท่นฐานที่สื่อถึงรากฐานอันมั่นคง, คอลลิเจียตกอทิก (อเมริกา) สำหรับฉากหลังและทางเดินที่สื่อถึงปัญญาและความขริบขลิ้งของสถาบันการศึกษา, และ อาร์ตเดโค (สยาม) สำหรับภูมิสถาปัตยกรรมโดยรอบที่สื่อถึงความทันสมัยและความก้าวหน้า

๒.๒) ออกแบบอย่างประณีต โดยคำนึงถึงความงามทางศิลปะ การเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมตามฐานานุศักดิ์ (เช่น หินอ่อน หินแกรนิต)

๒.๓) บูรณาการความรู้ นำความรู้ด้านสถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ และการออกแบบ ภูมิสถาปัตยกรรมมาผสมผสานกันเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่ครอบคลุมทุกมิติ

๔.๒ ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑.) ศึกษาข้อมูลกายภาพและข้อมูลจำเพาะของโครงการ

๑.๑) ประวัติศาสตร์

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก: "พระบิดาแห่งการแพทย์แผนปัจจุบันและการสาธารณสุขของไทย"

พระราชประวัติของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก (สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิตล) มีความเกี่ยวเนื่องอย่างยิ่งกับการวางรากฐานการแพทย์แผนปัจจุบันและการสาธารณสุขในประเทศไทยอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ทรงเป็นพระราชโอรสองค์ที่ ๖๙ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และองค์ที่ ๗ ในสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า และได้พระราชสมภพในวันศุกร์ เดือนยี่ ปีเถาะ ขึ้น ๓ ค่ำ ตรงกับวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๔ ที่

พระบรมมหาราชวัง สมเด็จพระราชชนกนาถพระราชทานพระนามว่า “สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดชฯ”

การศึกษาและแรงบันดาลใจจากตะวันตก ในวัยเยาว์ สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลได้เสด็จไปทรงศึกษา ณ ทวีปยุโรปตามพระราชนิยมของยุคนั้น โดยเริ่มที่ โรงเรียนแฮร์โรว์ ประเทศอังกฤษ ในปี พ.ศ. ๒๔๔๘ ก่อนจะทรงย้ายไปศึกษาต่อด้านการทหารที่ จักรวรรดิเยอรมัน จนสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยชั้นสูงทหารบก ณ กรุงเบอร์ลิน ประสบการณ์ครั้งนี้ไม่เพียงแต่หล่อหลอมให้ทรงมีวินัย แต่ยังเปิดโลกทัศน์ให้ทรงเห็นถึงความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการของโลกตะวันตก ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยในเวลาต่อมา

การเปลี่ยนเส้นทางสู่การแพทย์ในสหรัฐอเมริกา เมื่อทรงลาออกจากการรับราชการทหารเรือ พระองค์ทรงเล็งเห็นถึงปัญหาด้านการแพทย์และการสาธารณสุขในประเทศไทย จึงตัดสินใจเสด็จไปทรงศึกษาวิชาการแพทย์ ณ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. ๒๔๖๐ พระองค์ทรงเริ่มต้นจากระดับเตรียมแพทย์ และด้วยพระวิริยะอุตสาหะอันแรงกล้า ทำให้ทรงสำเร็จการศึกษายอดเยี่ยม ได้รับ ประกาศนียบัตรสาธารณสุข (C.P.H.) ในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ และ แพทยศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง (Doctor of Medicine, Cum Laude) ในปี พ.ศ. ๒๔๗๑

ในช่วงที่ประทับอยู่ในสหรัฐอเมริกา พระองค์ทรงมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้แทนรัฐบาลสยามในการเจรจากับ มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ (Rockefeller Foundation) เพื่อขอความร่วมมือพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนราชแพทยาลัย (คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลในปัจจุบัน) ความร่วมมือครั้งนี้ส่งผลให้มีการพัฒนาหลักสูตร การส่งอาจารย์แพทย์จากต่างประเทศเข้ามาช่วยสอน และวางรากฐานการศึกษาแพทย์ให้ได้มาตรฐานสากล นอกจากนี้ พระองค์ยังทรงพระราชทานทุนส่วนพระองค์เพื่อส่งนักศึกษาแพทย์และพยาบาลไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ เพื่อสร้างบุคลากรทางการแพทย์ที่มีคุณภาพให้กลับมาพัฒนาประเทศ

การวางรากฐานการแพทย์ในประเทศไทย เมื่อเสด็จนิวัติประเทศไทย พระองค์ทรงนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาพัฒนางานแพทย์อย่างเป็นรูปธรรม ทรงวางรากฐานการศึกษาแพทย์โดยเน้นวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐานควบคู่กับการปฏิบัติทางคลินิก นอกจากนี้ยังทรงอุทิศพระองค์เป็น "ครูแพทย์" และทรงปฏิบัติหน้าที่แพทย์ประจำ ณ โรงพยาบาลแมคคอร์มิค จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อช่วยเหลือประชาชนในชนบทและเป็น

แบบอย่างของแพทย์ผู้เปี่ยมด้วยพระเมตตาและคุณธรรม พระราชกรณียกิจของพระองค์ได้ส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่วงการแพทย์และการสาธารณสุขของไทยอย่างยั่งยืนมาจนถึงปัจจุบัน

สถาบันประสาทวิทยา เป็นที่รู้จักในนามของ โรงพยาบาลประสาท พญาไท ก่อตั้งโดย ศาสตราจารย์นายแพทย์ประสพ รัตนากร ผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญทางด้านประสาทวิทยาและจิตเวช ได้เล็งเห็นความสำคัญ ของโรคทางระบบประสาท และความทุกข์ยากของผู้ป่วยที่ยังไม่มีสถานพยาบาลเฉพาะทางสำหรับดูแลผู้ป่วยเหล่านี้ จึงได้ดำเนินการก่อตั้งโรงพยาบาลประสาท พญาไท บนพื้นที่ ๕ ไร่ ประกอบด้วยตึกอำนวยการ ตึกผู้ป่วยในขนาด 30 เตียง บ้านพักแพทย์ พยาบาลและพนักงาน เปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๐๐ ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะให้การบำบัดรักษาผู้ป่วย ที่ทนทุกข์ทรมานจากโรคทางระบบประสาทสมองและสภาวะทางอารมณ์ควบคู่ ไปกับการศึกษาค้นคว้าและวิจัย

๑.๒) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

-พรบ.สถาปนิก พ.ศ.๒๕๔๓

-พรบ.ควบคุมอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒ และ กฎกระทรวงที่ออกตามความในพรบ.ควบคุมอาคาร และข้อบัญญัติกทม. พ.ศ.2544

-กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

-ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการก่อสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติและการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ พ.ศ. 2520 โดย กระทรวงศึกษาธิการ

๒.) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล

๒.๑) พื้นที่โครงการนี้ค่อนข้างจำกัดเมื่อเทียบกับสภาพแวดล้อมโดยรอบซึ่งเป็นอาคารสูงของสถาบันประสาทวิทยา โดยมีลักษณะดังนี้

-ลักษณะพื้นที่และทางเข้าออก

พื้นที่ลานพระบรมรูป ลานโดยรอบมีลักษณะเปิดโล่ง แต่ได้รับร่มเงาจากอาคารสูงที่ตั้งอยู่ด้านหลัง ทำให้พื้นที่บริเวณหน้าพระบรมรูปเย็นสบาย
ทางเข้าสักการะ ผู้มาสักการะสามารถเข้าถึงได้จากทางเดินด้านข้างของลาน ซึ่งเชื่อมต่อกับถนนภายในสถาบันประสาทวิทยาเพียงเส้นทางเดียว

-อาคารพิพิธภัณฑ์สถาบันประสาทวิทยา

ตำแหน่งที่ตั้ง อาคารพิพิธภัณฑ์อยู่บริเวณด้านในและอยู่ติดกับลานพระอนุสาวรีย์ การเข้าถึง การเข้าถึงอาคารค่อนข้างยาก เนื่องจากอยู่ในมุมอับของพื้นที่และมีแนวคอสพานข้ามแยกกบดบัง ทำให้ผู้ที่สัญจรผ่านไปมามองเห็นอาคารได้ยาก ซึ่งเป็นปัญหาเดียวกับบริเวณลานพระอนุสาวรีย์

๒.๒) รูปแบบสถาปัตยกรรมในยุคสมัย

การเชื่อมโยงพระราชประวัติเข้ากับบริบทของสถาปัตยกรรมในยุคเดียวกัน จะทำให้เห็นภาพความเปลี่ยนแปลงของโลกและของสยามได้อย่างชัดเจน

ในช่วงพระชนม์ชีพของสมเด็จพระบรมราชชนก (พ.ศ. ๒๔๓๔ - ๒๔๗๒) เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญของโลกสถาปัตยกรรม จากรูปแบบที่เน้นการฟื้นฟูศิลปะในอดีต (Historicism/ Revivalism) ไปสู่ยุคโมเดิร์น (Modernism) ที่เน้นความเรียบง่ายและประโยชน์ใช้สอย ซึ่งสะท้อนให้เห็นในสถานที่ต่าง ๆ ที่พระองค์เคยประทับ

-ยุคทรงศึกษาในยุโรป (ประมาณ พ.ศ. ๒๔๔๘ - ๒๔๕๖)

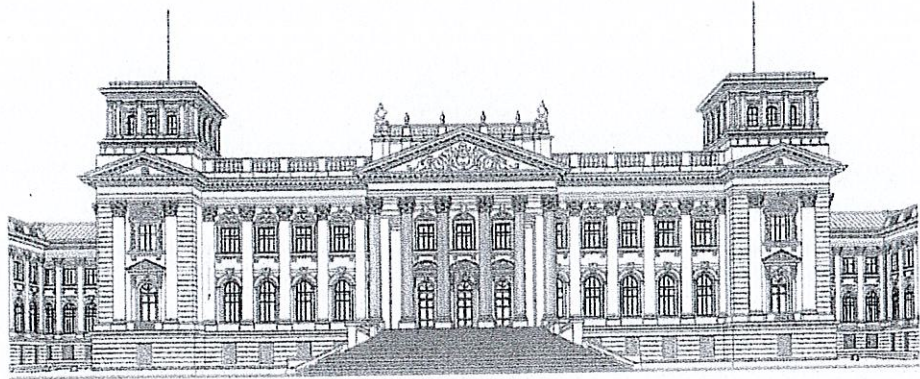
ช่วงเวลานี้ตรงกับปลายยุควิกตอเรียน (Victorian) และยุคเอ็ดเวิร์ดเดียน (Edwardian) ในอังกฤษ และยุคจักรวรรดิเยอรมัน สถาปัตยกรรมที่โดดเด่นในเมืองใหญ่ของยุโรป โดยเฉพาะเบอร์ลิน คือ สถาปัตยกรรมฟื้นฟูคลาสสิก (Neoclassicism) และ สถาปัตยกรรมฟื้นฟูบาโรก (Neo-Baroque)

สถาปัตยกรรมเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อแสดงถึงอำนาจ ความยิ่งใหญ่ และความรุ่งเรืองของชาติ มักเป็นอาคารราชการ สถาบันการศึกษา หรือพิพิธภัณฑ์ มีลักษณะเด่นคือความสมมาตร (Symmetry) การใช้เสาแบบกรีก-โรมัน การตกแต่งที่หรูหราอลังการ และขนาดใหญ่โตโอฬาร

ลักษณะเด่น:

- มีความสมมาตร ซ้าย-ขวาเท่ากันอย่างชัดเจน
- มีเสาหินขนาดใหญ่เรียงรายด้านหน้าอาคาร
- ประดับด้วยงานปูนปั้นและงานแกะสลักหินที่วิจิตรตระการตา
- นิยมสร้างโดมขนาดใหญ่ไว้ตรงกลาง

ตัวอย่าง: อาคารรัฐสภาไรชส์ทาค (Reichstag Building) ในเบอร์ลิน, พิพิธภัณฑ์โบเดอ (Bode Museum)

ตัวอย่าง ภาพลายเส้นอาคารสถาบันการศึกษาในเยอรมนีรูปแบบนีโอคลาสสิกช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ที่สะท้อนถึงลักษณะเด่นในยุค generated by AI

-ยุคทรงศึกษาแพทย์ในสหรัฐอเมริกา (ประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๐ - ๒๔๗๑)

ช่วงทศวรรษ ๑๙๒๐ ในสหรัฐอเมริกา เป็นยุค "Roaring Twenties" ที่เฟื่องฟูทั้งเศรษฐกิจและศิลปะวิทยาการ สถาปัตยกรรมในสถาบันการศึกษาชั้นนำของฝั่งตะวันออก โดยเฉพาะในแถบบอสตัน และเคมบริดจ์ที่ตั้งของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด นิยมสร้างในรูปแบบ สถาปัตยกรรมฟื้นฟูโกธิก (Gothic Revival) หรือที่เรียกว่า "คอลเลจียัตโกธิก" (Collegiate Gothic)

รูปแบบนี้ได้รับแรงบันดาลใจจากมหาวิทยาลัยเก่าแกในอังกฤษอย่าง ออกซฟอร์ดและเคมบริดจ์ สร้างบรรยากาศที่ดูขรึมขลัง น่าเชื่อถือ และเปี่ยมด้วยประวัติศาสตร์อันยาวนาน

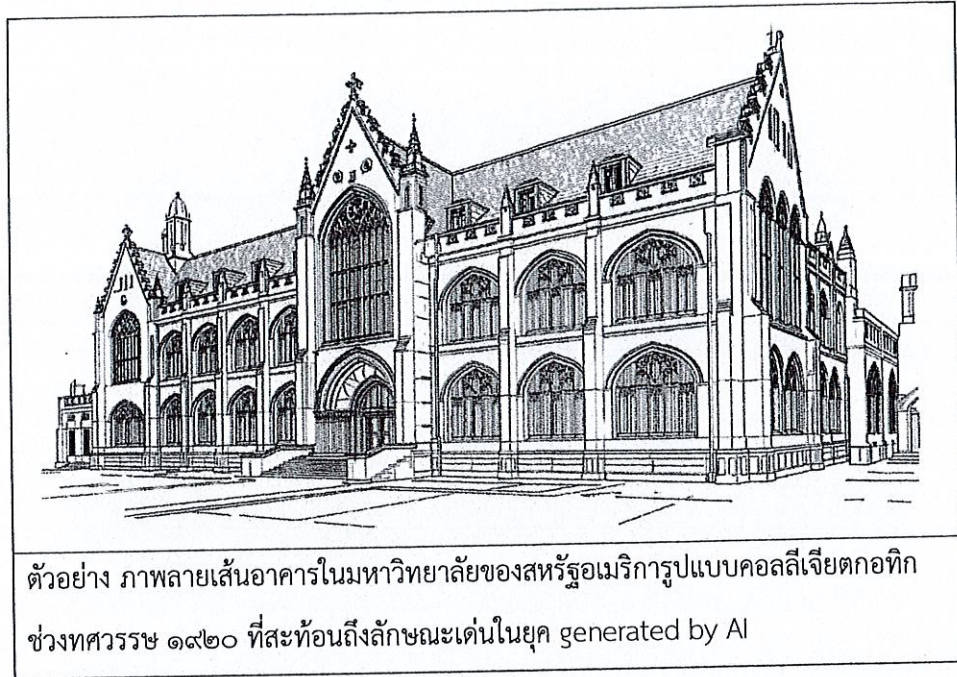
ลักษณะเด่น:

- นิยมใช้อิฐสีแดงก่อสร้างกับหินสีอ่อน
- มีหอคอยสูง ยอดแหลม และหลังคาทรงจั่ว
- หน้าต่างเป็นช่องโค้งปลายแหลม (Pointed Arch)
- มีการตกแต่งด้วยงานแกะสลักหิน และกระจกสี (Stained Glass)

ตัวอย่าง: อาคารจำนวนมากในมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด, มหาวิทยาลัยเยล

รูปประกอบ: อาคารในมหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริการูปแบบ

คอลลิเจียตกอทิกช่วงทศวรรษ ๑๙๒๐

ตัวอย่าง ภาพลายเส้นอาคารในมหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกาแบบคอลลิเจียตกอทิกช่วงทศวรรษ ๑๙๒๐ ที่สะท้อนถึงลักษณะเด่นในยุค generated by AI

-สถาปัตยกรรมในสยามในช่วงเสด็จนิวัติ (ปลายรัชกาลที่ ๖ - ต้นรัชกาลที่ ๗)

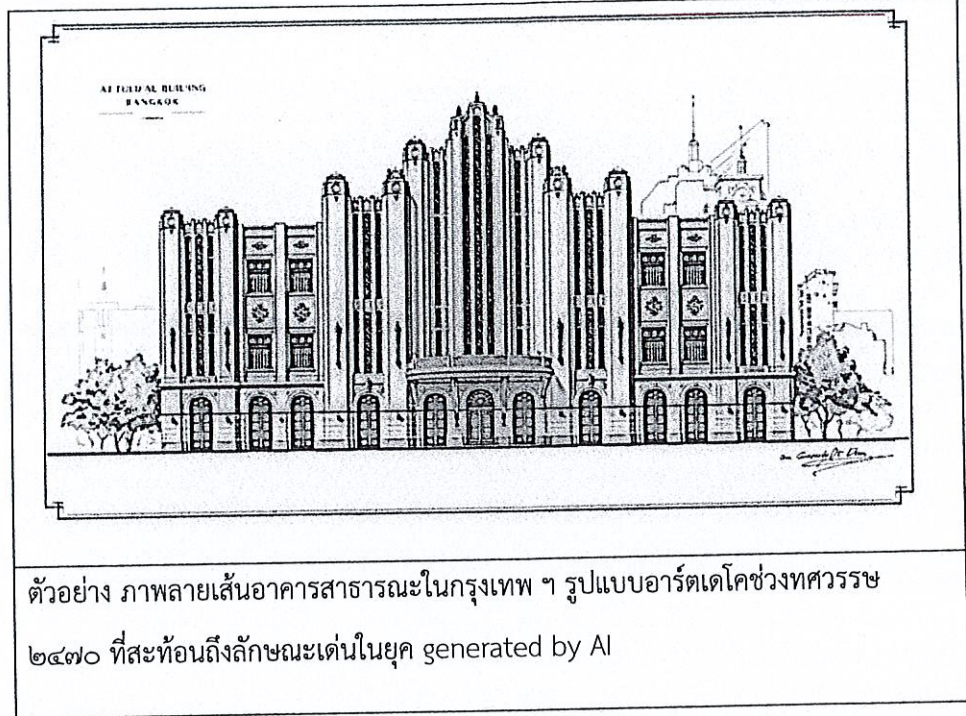
เมื่อเสด็จกลับประเทศไทย สยามกำลังเปิดรับอิทธิพลตะวันตกอย่างเต็มที่ สถาปัตยกรรมในกรุงเทพฯ ขณะนั้นมีความหลากหลาย แต่รูปแบบที่สะท้อน "ความทันสมัย" หรือ "ความโมเดิร์น" ของยุคสมัยได้ดีที่สุดคือ อาร์ตเดโค (Art Deco) ซึ่งได้รับความนิยมทั่วโลกในช่วงทศวรรษ ๒๔๖๐ - ๒๔๘๐

อาร์ตเดโคเป็นรูปแบบที่ตัดทอนความหรูหราฟุ่มเฟือยจากยุคก่อนหน้า แต่ยังคงไว้ซึ่งความสง่างาม เน้นการใช้รูปทรงเรขาคณิต เส้นสายที่ชัดเจน ตรงไปตรงมา และการใช้วัสดุสมัยใหม่ เช่น คอนกรีตเสริมเหล็ก

ลักษณะเด่น:

- รูปทรงอาคารเป็นเรขาคณิต มีลักษณะเป็นแท่ง เป็นขั้นลดหลั่น (Setback)
- เน้นเส้นสายแนวตั้งและแนวนอนที่คมชัด
- ตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้นที่เรียบง่ายแต่โดดเด่น เช่น ลายซิกแซก ลายรัศมีพระอาทิตย์
- นิยมสร้างหลังคาเรียบ (Flat Roof)

ตัวอย่าง: ศาลาเฉลิมกรุง, ที่ทำการไปรษณีย์กลาง บางรัก, วังวรดิศ

จะเห็นได้ว่า ตลอดพระชนม์ชีพของสมเด็จพระบรมราชชนก พระองค์ได้ทรงสัมผัสกับ สถาปัตยกรรมที่หลากหลาย ตั้งแต่ความโอ่อ่าของยุคจักรวรรดิในยุโรป ความขริบขลุ่ยของ สถาบันการศึกษาในอเมริกา จนถึงความทันสมัยของสยามในยุคเปลี่ยนผ่าน ซึ่งล้วนสะท้อนพลวัตของ โลกในช่วงเวลานั้นได้เป็นอย่างดี

๓.) ออกแบบแนวความคิด

๓.๑) แนวคิดหลัก "รากฐานแห่งความศิวิไลซ์ สู่ความก้าวหน้าเพื่อปวงชน"

แนวคิดนี้สะท้อนการเดินทางแห่งพระปัญญาและพระวิสัยทัศน์ของสมเด็จพระบรม ราชชนก โดยนำรูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตกมาประยุกต์ใช้เพื่อนำเสนอความศิวิไลซ์ (Civilization) และความรุ่งเรืองทางวิชาการในยุคนั้น การออกแบบจะผสมผสานสัญลักษณ์จาก ๓ ยุคสมัยสำคัญในพระชนม์ชีพของพระองค์ ตั้งแต่ "ความโอ่อ่าของยุคจักรวรรดิในยุโรป" สู่ "ความขริบขลุ่ยของสถาบันการศึกษาในอเมริกา" และจรด "ความทันสมัยของสยามในยุค เปลี่ยนผ่าน" โดยทุกองค์ประกอบไม่เพียงแต่จะมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ แต่ยังตอบสนอง ต่อประโยชน์ใช้สอยและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้มาเยือนได้อย่างสมบูรณ์

๓.๒) แทนฐานพระอนุสาวรีย์ สัญลักษณ์แห่งรากฐานอันโอ่อ่าและพระเกียรติยศ

แรงบันดาลใจ: สถาปัตยกรรมนีโอคลาสสิก (Neoclassicism) จากยุโรป

แท่นฐานที่มั่นคงและสง่างาม สื่อถึงรากฐานอันดีเยี่ยมที่ทรงได้รับการหล่อหลอมจากยุโรป และเป็นจุดเริ่มต้นของความศิวิไลซ์ที่ทรงนำกลับมาสู่สยาม

รูปทรงและวัสดุ: แท่นฐานรูปทรงสี่เหลี่ยมหรือแปดเหลี่ยมสมมาตร ทำจาก หินแกรนิตสีโทนแดงขัดเงา สื่อถึงความมั่นคง เข้มแข็ง และพระเกียรติยศ

การตกแต่ง: ประดับด้วยลวดบัวและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ได้แรงบันดาลใจจาก สถาปัตยกรรมตะวันตก เพื่อนำเสนอความรุ่งเรืองทางศิลปวิทยาการในยุคนั้นอย่างชัดเจน แผ่นจารึกพระนามทำจากโลหะบรอนซ์ขัดเงา เสริมความสง่างาม

๓.๓) ฉากหลังและระเบียงทางเดินจัดแสดง: สัญลักษณ์แห่งปัญญาและมรดกที่ไม่สิ้นสุด

แรงบันดาลใจ: สถาปัตยกรรมคอลลีเจียตกอทิก (Collegiate Gothic) จากอเมริกา ฉากหลังนี้ได้รับการออกแบบให้เป็นมากกว่าฉากหลัง แต่เป็นส่วนหนึ่งของสถาปัตยกรรมที่มี ชีวิตและประโยชน์ใช้สอย

โครงสร้างและประโยชน์ใช้สอย: ฉากหลังถูกออกแบบให้เป็น ทางเดินมีหลังคาคลุม (Covered Walkway) ที่เชื่อมต่อระหว่างอาคารสองฝั่ง สร้างบรรยากาศที่ร่มรื่นและสงบ โดยคำนึงถึงการนำแสงธรรมชาติเข้ามาให้แสงสว่างในบริเวณทางเดินผ่านช่องแสงบน หลังคา (Skylight) หรือหน้าต่างสูง (Clerestory Windows) เพื่อลดการใช้พลังงานและสร้าง สภาวะน่าสบาย

พื้นที่จัดแสดงนิทรรศการ: ผนังด้านในของทางเดินจะทำหน้าที่เป็นพื้นที่จัดแสดง บอกเล่าพระประวัติและพระราชกรณียกิจที่ทรงมีต่อวงการสาธารณสุขของประเทศไทย อาจ ใช้รูปแบบแผ่นจารึกสลักหิน ภาพพิมพ์บนกระจก หรือ สื่อมัลติมีเดียสมัยใหม่

การออกแบบแสงสว่างยามค่ำคืน: บริเวณด้านข้างซ้าย - ขวาของฉากหลัง ออกแบบ ให้เป็น รูปแบบลายฉลุโปร่ง ที่ได้แรงบันดาลใจจากลวดลายเรขาคณิตหรือลายพรรณพฤกษา เมื่อเปิดไฟในเวลากลางคืน แสงจะลอดผ่านลายฉลุออกมา ทำให้เกิดแสงเรืองรองที่นุ่มนวล ช่วยขับเน้นและส่งเสริมความสง่างามให้กับพระอนุสาวรีย์อย่างยิ่ง

๓.๔) ภูมิสถาปัตยกรรมและลานพระอนุสาวรีย์: สัญลักษณ์แห่งความทันสมัยและการเข้าถึง

แรงบันดาลใจ: อาร์ตเดโค (Art Deco) และการจัดภูมิทัศน์แบบเป็นทางการ (Formal Landscape) พื้นที่ลานโดยรอบสะท้อนถึงวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลและผลงานที่ทรงมอบ ให้แก่ปวงชนชาวไทย

ลานและทางเดิน: ลานด้านหน้า ออกแบบลวดลายพื้นเป็น รูปวงกลมขนาดใหญ่ ทำ จากหินสีเข้มตัดกับสีอ่อน เป็นจุดสักการะและเสริมสร้างการนำสายตาไปสู่พระอนุสาวรีย์

พื้นที่วงกลมถูกล้อมรอบด้วยแนวสนามหญ้าที่เป็นเส้นตรง เพื่อสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยและเสริมให้พระอนุสาวรีย์โดดเด่นยิ่งขึ้น การเข้าถึงสามารถทำได้โดยสะดวก โดยออกแบบให้มีทางลาด (Ramp) ทั้งจากบริเวณด้านหน้าริมถนนหลักและจากทางเดินภายในโครงการ เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม (Universal Design)

๓.๕.) การจัดวางองค์ประกอบ

อาคารสองข้างถัดจากแนวสนามหญ้า จะถูกบังด้วยแนวไม้ยืนต้นทรงสูงที่ปลูกเป็นแถวตรง ซ้าย - ขวา เพื่อทำหน้าที่เป็นกรอบให้กับบริเวณลานพระอนุสาวรีย์ ป้องกันไม่ให้อาคารข้างเคียงบดบัง หรือ กดข่มทัศนียภาพของพระอนุสาวรีย์

๓.๖.) พรรณไม้และประติมากรรมสัญลักษณ์

นำ “ก้นกัณฑ์ดิล” ซึ่งเป็นพรรณไม้สัญลักษณ์ มาใช้ในการออกแบบ โดยจัดทำเป็นประติมากรรมนูนต่ำรูปพานพุ่มไม้ดอกก้นกัณฑ์ดิล ประดับไว้บนแท่นฐาน หรือ ผนังส่วนหนึ่งของระเบียงทางเดิน

การเลือกใช้พรรณไม้นี้ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัยมหิดล นั้น มีความหมายลึกซึ้งตามพระวินิจฉัยของสมเด็จพระพี่นางเธอ ฯ คือ เป็นไม้ไทย นามเป็นมงคล พ้องกับนามมหาวิทยาลัย และลักษณะความเป็นไม้เถาที่อายุยืนและงอกใหม่ได้เสมอ สื่อถึงความก้าวหน้าและความสามารถในการปรับตัวให้พัฒนาไปตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับพระวิสัยทัศน์ของสมเด็จพระบรมราชชนกอย่างแท้จริง จึงได้นำมาใช้เป็นพรรณไม้ดอกในงานศิลปกรรม ประกอบแท่นฐานและฉากหลังพระอนุสาวรีย์นี้ด้วย

๔.) พิจารณาแบบแนวความคิด

๔.๑) สอบทานแนวคิดด้วยการจัดทำภาพ ๓ มิติ และ ทัศนียภาพจำลอง เพื่อตรวจสอบและประเมินอย่างรอบด้าน ว่าสิ่งที่ออกแบบมามีความเหมาะสมและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

๔.๒) เสนอผู้รับผิดชอบและคณะกรรมการของสถาบันประสาทวิทยา เพื่อประเมินว่า การออกแบบลานและทางเดินสามารถ รองรับการใช้งานของผู้มาสักการะ และผู้ใช้งานภายในสถาบันประสาท ได้อย่างสะดวกและปลอดภัยหรือไม่ รวมถึงการคำนึงถึงหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) วัสดุและโครงสร้างที่เลือกใช้มีความ คงทน ดูแลรักษาง่าย และเหมาะสมกับบริบทของสถานพยาบาลในระยะยาวหรือไม่ รวมถึงพิจารณาว่าการออกแบบพื้นที่จัดแสดงนิทรรศการและองค์ประกอบต่าง ๆ สามารถ สร้างปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์ที่ดี ให้กับผู้มาใช้งานได้อย่างไร

๔.๓) นำเสนอคณะกรรมการอนุสาวรีย์แห่งชาติและการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ เพื่อประเมินว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ออกแบบมานั้น สื่อความหมายได้อย่างชัดเจน และตรงตามแนวคิดหลักที่วางไว้หรือไม่ เช่น ลวดลาย รูปทรง และวัสดุต่าง ๆ สามารถสะท้อนถึงยุคสมัยที่เกี่ยวข้องกับพระราชประวัติหรือไม่ และการออกแบบโดยรวมมีความ สง่างาม สมฐานะนุคัคดี และแสดงถึงความเคารพต่อพระบรมราชชนกหรือไม่

๔.๓ เป้าหมายของงาน

๑.) เป้าหมายหลัก การสร้างอนุสาวรีย์และพื้นที่โดยรอบเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานแด่สมเด็จพระบรมราชชนก ซึ่งสะท้อนพระราชประวัติและพระวิสัยทัศน์ในด้านการแพทย์อย่างสมพระเกียรติ สร้างสรรค์สถานที่แห่งความทรงจำที่ผสมผสานคุณค่าทาง ศิลปะ ประวัติศาสตร์ และวิทยาการ เข้าด้วยกัน

๑.๑) เป้าหมายเชิงสัญลักษณ์และประวัติศาสตร์

-สร้างความหมายทางประวัติศาสตร์ออกแบบให้สะท้อนแนวคิด "รากฐานแห่งความศิวิไลซ์ สูความก้าวหน้าเพื่อปวงชน" โดยบูรณาการรูปแบบสถาปัตยกรรม ๓ ยุคสมัยที่เกี่ยวข้องกับพระราชประวัติของพระองค์ ได้แก่ นีโอคลาสสิก (ยุโรป) คอลลิเจียตโกทิก (อเมริกา) และอาร์ตเดโค (สยาม)

-แสดงความสมพระเกียรติ เลือกใช้วัสดุก่อสร้างและองค์ประกอบตกแต่งที่เหมาะสมตามฐานะนุคัคดี เช่น หินแกรนิตและโลหะบรอนซ์ เพื่อสื่อถึงความมั่นคง สง่างาม และความเคารพสูงสุด

-เป็นแหล่งเรียนรู้: จัดให้มีพื้นที่จัดแสดงนิทรรศการถาวรภายในทางเดิน (Covered Walkway) เพื่อบอกเล่าพระประวัติและพระราชกรณียกิจด้านการแพทย์ให้ประชาชนได้ศึกษาและรำลึกถึงพระคุณของพระองค์

๑.๒) เป้าหมายเชิงประโยชน์ใช้สอยและสิ่งแวดล้อม

-การเข้าถึงที่สะดวกและเท่าเทียม ออกแบบลานและทางเดินให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายดาย โดยคำนึงถึงหลัก Universal Design รวมถึงการมีทางลาด (Ramp) เพื่อรองรับผู้ใช้งานทุกกลุ่ม

-สร้างปฏิสัมพันธ์กับพื้นที่ ออกแบบให้แต่ละองค์ประกอบ เช่น ฉากหลังและภูมิสถาปัตยกรรม สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้งานและเป็นส่วนหนึ่งของสถาปัตยกรรมที่มีชีวิต ไม่ใช่เพียงแค่รูปปั้นที่ตั้งอยู่โดดเดี่ยว

-ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ออกแบบโดยคำนึงถึงการระบายน้ำและการซึมผ่านของน้ำฝนตามธรรมชาติ เพื่อรักษาสภาพพื้นที่เดิมให้มากที่สุด และเลือกใช้วัสดุที่คงทน ดูแลรักษาง่าย เหมาะสมกับการใช้งานระยะยาว

๕. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

๕.๑ เชิงปริมาณ แบบก่อสร้างภูมิสถาปัตยกรรมแล้วเสร็จ, แบบก่อสร้างทุกระบบแล้วเสร็จ, ลงนามแล้วเสร็จ, อยู่ระหว่างจัดทำเอกสารประมาณราคาเพื่อนำส่งสถาบันประสาท

๕.๒ เชิงคุณภาพ รายละเอียดของแบบก่อสร้างมีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามมาตรฐานงานออกแบบและวิชาชีพ การใช้สอยของพื้นที่เป็นไปตามความต้องการของหน่วยงาน และสำนักสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร ผ่านการรับรองรูปแบบจากสถาบันประสาทวิทยา และ คณะกรรมการอนุสาวรีย์แห่งชาติและการจำลองพระพุทธรูปสำคัญ

๖. การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

๖.๑ สามารถใช้เป็นแบบรูปและรายการงานก่อสร้างในการขอรับงบประมาณ การประกวดราคา และก่อสร้างให้แล้วเสร็จตามกรอบงบประมาณของสำนักสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร

๖.๒ สามารถนำแบบรูปและรายการงานก่อสร้างจัดทำเป็นแบบมาตรฐาน หรือเพื่อรวบรวมบรรจุไว้ในคลังแบบของกรมศิลปากร

๖.๓ สามารถนำแบบรูปและรายการงานก่อสร้างไปจัดทำเป็นหนังสือหรือเอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้านงานออกแบบอนุสาวรีย์และแท่นฐานของกรมศิลปากร หรือเพื่อเป็นข้อมูลทางวิชาการสำหรับบุคคลหรือหน่วยงานอื่นที่สนใจ

๗. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

๗.๑ พระบรมรูป มีลักษณะครึ่งพระองค์ท่อนบน (บริเวณช่วงอก) ซึ่งมีขนาดค่อนข้างเล็ก ในกรณีที่ตั้งอยู่ภายนอกอาคาร การออกแบบแท่นฐานและฉากรับพระบรมรูป จึงต้องออกแบบให้มีขนาดเหมาะสมส่งเสริมพระบรมรูปให้มีความสง่าสมพระเกียรติ แต่ก็ไม่กีดขวางพระบรมรูปจนจมหายไปกับงานออกแบบใหม่

๗.๒ บริเวณพื้นที่ดั้งเดิมและที่ตั้งใหม่ ใกล้เคียงจุดเดิม เนื่องจากพื้นที่ว่างโดยรอบค่อนข้างจำกัด รวมถึงบริเวณถนนด้านหน้า เป็นบริเวณคอสะพานและทางลงข้ามแยก การรับรู้ของผู้ใช้ถนน จึงค่อนข้างน้อย

๘. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

๘.๑ ช่วงระยะเวลาดำเนินงาน คาบเกี่ยวกับช่วงโควิดแพร่ระบาด ทำให้การเข้าสำรวจพื้นที่ เป็นไปได้ลำบาก เนื่องจากอยู่ในบริเวณโรงพยาบาล รวมถึงการประชุมหารือ ประสานงานเกี่ยวกับแบบ และข้อสรุปในแนวทางการออกแบบ

๘.๒ ภายหลังจากหน่วยงานมีความประสงค์ขอเปลี่ยนชื่อโครงการ และเพิ่มเติมปรับแก้รูปแบบ เพื่อให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น จึงได้มีการปรับแก้และจัดทำแบบก่อสร้างภูมิสถาปัตยกรรมใหม่เพิ่มเติมขึ้นจากเดิม

๘.๓ ขั้นตอนการประมาณราคาใช้เวลายาวนานเนื่องจากขาดแคลนบุคคลากร

๙. ข้อเสนอแนะ

๙.๑ ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและซอฟต์แวร์

๑.) ใช้เทคโนโลยีหรือแอปพลิเคชันในการช่วยฝ่ายประมาณราคา เช่น การหาพื้นที่และราคาวัสดุอุปกรณ์ด้วยการใช้ AI จะช่วยย่นระยะเวลาในการทำงานไปได้บางส่วน หรือการใช้แบบจำลองสารสนเทศอาคาร (BIM - Building Information Modeling): ศึกษาการใช้ซอฟต์แวร์ BIM เพื่อสร้างแบบจำลองดิจิทัล 3 มิติของโครงการ ซึ่งช่วยให้สามารถวางแผนการออกแบบ การก่อสร้าง และการบริหารจัดการโครงการได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๙.๒ ด้านนวัตกรรมวัสดุศาสตร์และการก่อสร้างยั่งยืน

๑.) วัสดุสมัยใหม่ ศึกษาวัสดุก่อสร้างนวัตกรรมที่มีคุณสมบัติพิเศษ เช่น วัสดุที่ทำความสะอาดตัวเองได้ (Self-cleaning materials), วัสดุที่มีความคงทนต่อสภาพอากาศและมลภาวะสูง รวมถึงวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (eco-friendly materials) เพื่อยกระดับความยั่งยืนของโครงการ ลดปัญหาหินอ่อนและหินแกรนิต เกิดคราบน้ำปูนออกมา หรือสภาพอากาศฝนกรดในเมืองซึ่งเกิดจากมลภาวะจากรถยนต์ทำปฏิกิริยากับน้ำฝน เกิดเป็นฝนกรด ทำให้สีของหินธรรมชาติเปลี่ยนแปลงจากภาวะมลพิษที่มากับน้ำฝน

๒.) การก่อสร้างยั่งยืน (Sustainable Construction): แนวคิดและเทคนิคการก่อสร้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้พลังงานทางเลือกในการก่อสร้าง การจัดการของเสียจากโครงการ และการเลือกใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เพื่อให้โครงการมีอายุการใช้งานที่ยาวนานและส่งผลกระทบท่อธรรมชาติน้อยที่สุด

๑๐. การเผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี)

หุ่นจำลองและทัศนียภาพจำลอง ติดตั้งบริเวณโถงอาคารอำนวยการสถาบันประสาท นำเสนอในที่ประชุมกรรมการบริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของสถาบันประสาท และมีมติรับรองรูปแบบที่นำเสนอให้ดำเนินการจัดทำแบบก่อสร้างจนแล้วเสร็จ และดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

๑๑. ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน (ถ้ามี)

-ไม่มี-

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)
(นางเหมือนแก้ว จารุดล วชิระเธียรชัย)
ผู้ขอรับการประเมิน

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)
(.....)
ผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป

(ลงชื่อ)
(นายอลงกรณ์ กาญจนะคุหะ)
ผู้อำนวยการสำนักสถาปัตยกรรม

หมายเหตุ คำรับรองจากผู้บังคับบัญชาอย่างน้อย 2 ระดับ คือผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล และผู้บังคับบัญชา
ที่เหนือขึ้นไปอีกหนึ่งระดับ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นบุคคลคนเดียวกัน ก็ให้มีคำรับรอง
1 ระดับได้

ผลงาน ลำดับที่ ๓

๑. เรื่อง ออกแบบผังแม่บทและภูมิสถาปัตยกรรม โครงการอนุรักษ์และพัฒนาโบราณสถานวัดสุวรรณ-
ดาราราม ราชวรวิหาร

๒. ระยะเวลาการดำเนินการ ตุลาคม ๒๕๖๔ – มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ (ลงนาม มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๘)

๓. ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

การดำเนินงานโครงการนี้ต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ในหลากหลายสาขาวิชา ทั้ง ความ
เชี่ยวชาญด้านภูมิสถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทย เพื่อการออกแบบที่เคารพต่อคุณค่าดั้งเดิม, ความรู้เชิง
ลึกด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน โดยเฉพาะหลักการปฏิบัติต่อโบราณสถานที่มีชีวิต (Living Heritage) ซึ่งยังคง
มีการใช้งานอย่างต่อเนื่อง, และ ทักษะการบูรณาการองค์ความรู้สหวิทยาการ จากทั้งด้านประวัติศาสตร์
โบราณคดี วิศวกรรม และการจัดการชุมชน เพื่อให้ได้ผังแม่บทที่สมบูรณ์และรอบด้าน นอกจากนี้ ยังต้องอาศัย
ประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการโครงการและการประสานงาน กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย ตั้งแต่คณะ
สงฆ์ กรมศิลปากร ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลักดันโครงการให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

๔. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินการ และเป้าหมายของงาน

๔.๑ สรุปสาระสำคัญ

๑.) การดำเนินโครงการอนุรักษ์และพัฒนา วัดสุวรรณดารารามราชวรวิหาร ในจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนแล้วและเป็นวัดประจำต้นราชวงศ์จักรีฝ่ายพระ
ราชบิดาของรัชกาลที่ ๑ โดยมีรายละเอียดสำคัญ ดังนี้

๑.๑) ที่มาของโครงการ: เกิดจากสภาพเสื่อมโทรมของวัด โดยเฉพาะพื้นที่นอก
กำแพงแก้วและกลุ่มเรือนกุฏิไม้ ซึ่งขาดการดูแลรักษาที่ดี ภายหลังจากที่กรมศิลปากรและทาง
วัดได้มีการอนุรักษ์พื้นที่ในเขตพุทธาวาส (พื้นที่ส่วนสำคัญ) เสร็จสิ้นไปแล้ว

๑.๒) ข้อมูลพื้นฐานที่ศึกษา: ครอบคลุมประวัติของวัดตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึง
ปัจจุบัน ประวัติการบูรณะและอนุรักษ์ทั้งอาคารและงานศิลปะต่าง ๆ รวมถึงการรวบรวม
ข้อมูลภาพถ่ายจากแผนที่และภาพถ่ายทางอากาศ และที่สำคัญคือการศึกษา กฎหมายที่
เกี่ยวข้อง อย่างละเอียด เช่น พ.ร.บ. การผังเมือง, พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร, พ.ร.บ.
โบราณสถาน และ พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้อง

๔.๒ ขั้นตอนการดำเนินการ

๑.) ศึกษาข้อมูลกายภาพและข้อมูลจำเพาะของโครงการ

วัดสุวรรณาการามราชวรวิหาร แขวงหอรตนาไชย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นโบราณสถานที่ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียน ในราชกิจจานุเบกษา เรื่องการกำหนดจำนวนโบราณสถานสำหรับชาติ เล่ม ๕๒ หน้า ๓๖๙๑ ประกาศ ณ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๔๗๘

วัดสุวรรณาการามเป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรวิหาร และถือเป็นวัดประจำต้นราชวงศ์จักรีฝ่ายพระราชบิดาของรัชกาลที่ ๑

๑.๑) มีประวัติโดยสังเขป ดังนี้

สมัยกรุงศรีอยุธยา

ผู้สร้าง: สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก (ทองดี) พระราชบิดาในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ ๑) ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากเจ้าพระยาโกษาธิบดี (ปาน)¹

ชื่อเดิม: วัดทอง

ที่ตั้ง: ภายในกำแพงเมืองด้านทิศตะวันออก ตอนใต้เหนือบริเวณป้อมเพชร

สถานะ: เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าในปี พ.ศ. ๒๓๑๐ วัดทองได้ถูกเผาทำลายและปล่อยให้รกร้างไปเป็นเวลาประมาณ ๑๘-๑๙ ปี

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

-รัชกาลที่ ๑: ในปี พ.ศ. ๒๓๒๘ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงสถาปนาวัดขึ้นใหม่ทั้งหมดในที่ดั้งเดิม และพระราชทานนามใหม่ว่า "วัดสุวรรณาการาม" (มาจากพระนามของพระบิดา "ทองดี" และพระมารดา "ดาวเรือง" หรือ "หยก")² การปฏิสังขรณ์ครั้งนี้ยังรวมถึง: สร้างพระอุโบสถ พระเจดีย์ และหมู่กุฏิขึ้นใหม่ สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท (วังหน้า) ทรงร่วมปฏิสังขรณ์และพระราชทานที่ดินนิวาสนสถานเดิมให้เป็นเขตวัด โปรดให้ช่างเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ เป็นภาพเทพชุมนุมและทศชาติชาดก และภาพพระแม่ธรณีบีบมวยผม

¹ ลำดับวงศ์ตระกูล - ได้ลำดับเชื้อสายของสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก (ทองดี) ว่าสืบมาจากเจ้าพระยาโกษาธิบดี (ปาน) ซึ่งเป็นบุตรของหม่อมเจ้าหญิงอำไพ (เจ้าแม่วัดดุสิต) พระธิดาในสมเด็จพระเอกาทศรถ และมีบิดาเป็นเชื้อสายทหารมอญที่ติดตามสมเด็จพระนเรศวรมหาราชมา

² พระอัครชายาของสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก: มีการกล่าวถึง ๒ ชื่อ คือ ดาวเรือง และ หยก (ติดตามหาเศรษฐกิจชีวิต)

- รัชกาลที่ ๒: ทรงริเริ่มสร้างศาลาการเปรียญ แต่ยังไม่แล้วเสร็จก็สิ้นรัชกาล
- รัชกาลที่ ๓: ทรงสร้างศาลาการเปรียญต่อจนสำเร็จ และโปรดให้ซ่อมแซมภาพจิตรกรรมในพระอุโบสถ
- รัชกาลที่ ๔: ทรงมีคุณูปการสำคัญต่อวัดอย่างมาก โดยโปรดให้สร้าง: พระเจดีย์ใหญ่ และ พระวิหาร จำลองพระแก้วมรกตทำด้วยศิลา ประดิษฐานไว้ในพระวิหาร กำแพงแก้วและกำแพงชั้นนอกล้อมรอบพระอาราม โดยซุ้มประตูมีตราพระมหามงกุฎ อันเป็นสัญลักษณ์ประจำรัชกาล โปรดให้เขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระวิหาร เป็นเรื่องราวการกอบกู้อิสรภาพของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
- รัชกาลที่ ๕: ในปี พ.ศ. ๒๔๔๑ (ร.ศ. ๑๑๗) ทรงปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ทั่วทั้งพระอาราม ทั้งพระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ และหมู่กุฏิ
- รัชกาลที่ ๖: ในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ ทรงปฏิสังขรณ์พระอุโบสถ มีการเปลี่ยนกระเบื้องและซ่อมแซมภาพจิตรกรรม
- การบูรณะโดยเจ้าอาวาส: มีการกล่าวถึงการบูรณะในสมัยต่อ ๆ มา โดยพระสุวรรณวิมลศีล (ดิษ) และพระสุวรรณวิมลศีล (ลับ) เช่น การขุดลอกคลอง การสร้างและซ่อมแซมกุฏิ รวมถึงการทำถนนเข้าวัด

๑.๒) ประวัติการดำเนินงานอนุรักษ์

-ประวัติการอนุรักษ์โบราณสถาน

เป็นการบูรณะตัวอาคาร สภาพแวดล้อม และพื้นที่ของวัด มีโครงการต่างๆ เรียงตามปีงบประมาณดังนี้:

พ.ศ. ๒๕๓๐: สำรวจและจัดทำผังแก้ไขโบราณสถานในเขตอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

พ.ศ. ๒๕๓๖: สำรวจเพื่อขึ้นทะเบียนโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พ.ศ. ๒๕๔๐: สำรวจโบราณสถานและสภาพ

พ.ศ. ๒๕๔๑: การสำรวจโบราณสถานและสภาพ (ต่อเนื่อง)

พ.ศ. ๒๕๔๓: โครงการบูรณะและยกย้ายบริเวณคลองของวัด

พ.ศ. ๒๕๔๘: โครงการบูรณะพระอุโบสถและโบราณสถานภายในวัด

พ.ศ. ๒๕๖๑: โครงการอนุรักษ์และพัฒนาวัดสุวรรณดาราราม

-ประวัติการอนุรักษ์จิตรกรรมและประติมากรรม

เป็นการดูแลรักษาภาพเขียนฝาผนังและงานศิลปะต่างๆ ภายในวัด มีโครงการต่างๆ ดังนี้:

- พ.ศ. ๒๕๒๓: โครงการสำรวจจิตรกรรมฝาผนังในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- พ.ศ. ๒๕๓๔: โครงการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในวิหาร (พระอุโบสถ)
- พ.ศ. ๒๕๓๕: โครงการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในวิหาร (อุโบสถ)
- พ.ศ. ๒๕๔๐: โครงการอนุรักษ์จิตรกรรมของวัด
- พ.ศ. ๒๕๕๕: โครงการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังภายในวิหาร
- พ.ศ. ๒๕๕๕: การสำรวจจิตรกรรมฝาผนังที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย

วัดสุพรรณดารารามได้รับการสำรวจและบูรณะอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของ โบราณสถาน (อาคาร, ภูมิทัศน์) และงานจิตรกรรมฝาผนัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๓ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยมีโครงการสำคัญ ๆ เช่น การบูรณะพระอุโบสถ, การอนุรักษ์ภาพจิตรกรรมฝาผนังในวิหาร และการแก้ไขผลกระทบจากอุทกภัย

ทั้งนี้ การอนุรักษ์และพัฒนาภายในบริเวณกำแพงแก้ว เขตพุทธาวาส ใน ส่วนของภูมิสถาปัตยกรรมและพระอุโบสถ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ มาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ผู้แทนวัดสุพรรณดาราราม พระมหาเวชยันต์ เวชยันโต รักษาการเจ้าอาวาส ฯ ในขณะนั้น ได้เข้ามาประสาน เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ ดำเนินการพื้นที่ส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาวัดสุพรรณดาราราม ราชวรวิหาร โดยมีเป้าหมายในการจัดทำผังแม่บทและแผนงานอนุรักษ์แบบเต็มรูปแบบ

๑.๓) รวบรวมข้อมูลทางกายภาพ เช่น แผนที่โบราณ และภาพถ่าย โดย ข้อมูลที่ใช้ศึกษามี ดังนี้

แผนที่ วัดสุพรรณดารารามฯ กรุงเก่า

สันนิษฐานว่าทำการสำรวจ สมัย ร.ศ.๑๑๓ (พ.ศ.๒๔๓๗) ภายหลังจากช่วงเหตุการณ์เสีย ดินแดน ร.ศ.๑๑๒ (พ.ศ.๒๔๓๖) ที่ประเทศสยามมีการสำรวจทำแผนที่ประเทศเกิดขึ้นเป็น ครั้งแรก สืบเนื่องจากชื่อหน่วยงาน ชื่อแผนที่ วันที่ ผู้เขียน และผู้ตรวจ โดยชื่อแผนที่ยังใช้คำว่า “กรุงเก่า” ซึ่งเป็นคำเรียกพื้นที่นี้ ตั้งแต่ รัชกาลที่ ๑ ตลอดจนถึงช่วงเป็นมณฑลในสมัย รัชกาลที่ ๕ (พ.ศ. ๒๔๓๘) ก่อนเปลี่ยนเป็น มณฑล “อยุธยา” ในช่วงพ.ศ.๒๔๖๘

แผนที่ กรุงศรีอยุธยา ฉบับพระยาโบราณราชธานินทร์ พ.ศ.๒๔๖๙ ลงนามโดย
สมุหเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลอยุธยา สมัยรัชกาลที่ ๖ พื้นที่ในแผนที่ คือ บริเวณเกาะ
เมืองพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบัน

ภาพถ่ายทางอากาศ โดย William Hunt พ.ศ.๒๔๘๘
แสดงพื้นที่บริเวณเขตพุทธาวาส และสังฆาวาสของวัดสุวรรณาาราม

ภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ. ๒๕๖๓ ภายหลังดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิ
สถาปัตยกรรมภายในเขตพุทธาวาส ร่วมกับการลงสำรวจพื้นที่พร้อมคณะทำงาน แสดงสภาพ
ก่อนดำเนินการออกแบบผังแม่บทและภูมิสถาปัตยกรรมเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา รวมถึง
กำหนดแนวทางแผนแม่บทการดำเนินงานให้กับทางวัด

๑.๔) ศึกษากฎหมายหลักที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบผังแม่บทโครงการวัด

ได้แก่ กฎหมายผังเมือง, กฎหมายควบคุมอาคาร, กฎหมายโบราณสถาน , และ
กฎหมายสิ่งแวดล้อม (สำหรับโครงการขนาดใหญ่) โดยทุกกระบวนการต้องสอดคล้องกับ
ระเบียบของคณะสงฆ์ด้วย

กฎหมายหลัก: พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นกฎหมายแรกที่ต้อง
พิจารณา เพื่อให้ทราบว่าที่ดินของวัดตั้งอยู่ในพื้นที่ประเภทใดและมีข้อกำหนดอะไรบ้าง
ผังเมืองรวม (Comprehensive Plan): ต้องตรวจสอบ "ผังสี" ของผังเมืองรวมในจังหวัดหรือ
ท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อดูว่าที่ดินวัดอยู่ในโซนสีอะไร^๓ ซึ่งวัดสุวรรณาาราม ๓ อยู่ในผังเมืองสี
น้ำตาลอ่อน ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์และส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ รวมถึง
โบราณสถาน สถาปัตยกรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามในบริเวณพื้นที่เมืองเก่า
ดังนั้น การใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณวัดสุวรรณาารามราชวรวิหารและพื้นที่โดยรอบ จะต้อง

^๓ สีขาวมีกรอบและเส้นทแยงสีเขียว: ที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม

สีน้ำตาลอ่อน: ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

สีเขียว: ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม

ข้อกำหนด: ผังเมืองจะกำหนดประเภทอาคารที่สร้างได้, ความสูงของอาคาร, อัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมต่อพื้นที่ดิน (FAR), และอัตราส่วน
พื้นที่ว่างต่อพื้นที่อาคารรวม (OSR) ซึ่งแม้จะเป็นวัดก็ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดเหล่านี้

หน่วยงานที่รับผิดชอบ: กรมโยธาธิการและผังเมือง และสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด

เป็นไปตามข้อกำหนดที่ส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของพื้นที่ประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

กฎหมายหลัก: พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง กฎหมายนี้จะควบคุม "ตัวอาคาร" ที่จะสร้างขึ้นในผังแม่บท ให้มีความมั่นคงแข็งแรงและปลอดภัย การขออนุญาตการก่อสร้าง ดัดแปลง หรือรื้อถอนอาคารภายในวัด (เช่น ศาลา, กุฏิ, อุโบสถ) ต้องยื่นขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น (เช่น เทศบาล, อบต.) เหมือนอาคารทั่วไป

มาตรฐานการออกแบบ แบบแปลนต้องจัดทำโดยสถาปนิกและวิศวกรผู้ได้รับใบอนุญาต และต้องเป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัย เช่น ระยะร่นจากถนนและที่ดินข้างเคียง, ที่ว่าง, ระบบป้องกันอัคคีภัย และโครงสร้างที่แข็งแรง

แม้วัดจะได้รับความเคารพในฐานะศาสนสถาน แต่ในทางกฎหมาย อาคารที่สร้างขึ้นยังคงต้องปฏิบัติตาม พ.ร.บ. นี้ เพื่อความปลอดภัยสาธารณะ

กฎหมายหลัก: พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) พรบ.โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ เนื่องจากวัดสุรรณดาราราม ฯ เป็น "โบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนแล้ว" กฎหมายฉบับนี้จะมีอำนาจเหนือกว่ากฎหมายอื่น การบูรณะและก่อสร้าง: ห้าม ดำเนินการใด ๆ ที่อาจกระทบต่อตัวโบราณสถานหรือภูมิทัศน์โดยรอบโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจาก อธิบดีกรมศิลปากร

การออกแบบผังแม่บทและแบบอาคารใหม่ที่จะสร้างในบริเวณวัด ต้องผ่านการพิจารณาและได้รับความเห็นชอบจากกรมศิลปากรก่อน เพื่อให้มั่นใจว่าการออกแบบมีความกลมกลืน, เคารพคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และไม่บดบังทัศนียภาพของโบราณสถานเดิม เขตโบราณสถาน: แม้จะสร้างอาคารนอกเขตโบราณสถานโดยตรง แต่หากอยู่ใน "เขตพื้นที่ต่อเนื่อง" ที่อาจส่งผลกระทบต่อ ก็ยังจำเป็นต้องปรึกษาและขออนุญาตจากกรมศิลปากร

กฎหมายหลัก: พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ กฎหมายนี้จะเข้ามาเกี่ยวข้องหากโครงการพัฒนามีขนาดใหญ่ หรือตั้งอยู่ในพื้นที่อ่อนไหวทางระบบนิเวศ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) หากโครงการเข้าข่ายประเภทและขนาดที่ต้องทำ EIA (เช่น มีพื้นที่ใช้สอยอาคารรวมกันมาก ๆ หรือตั้งอยู่ใกล้แหล่ง

น้ำสำคัญ, ป่าชายเลน) จะต้องจัดทำรายงาน EIA เพื่อเสนอมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่องสิ่งแวดล้อม เสนอต่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนดำเนินการ

กฎหมายประกอบอื่น ๆ

-กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

-มติ ค.ร.ม. ปี ๒๕๑๘ เรื่องขอหารือเกี่ยวกับการก่อสร้างในพื้นที่ใกล้เคียงโบราณสถาน

๒ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล

วัดสุวรรณดาราราม ฯ ในฐานะโบราณสถาน พระอารามหลวง และเป็นวัดประจำราชวงศ์จักรี กรมศิลปากร จึงได้ดำเนินการบูรณะซ่อมแซม มาเป็นระยะๆ โดยมุ่งเน้นไปที่พระอุโบสถและพระวิหาร และการอนุรักษ์ภูมิสถาปัตยกรรมโบราณภายในกำแพงแก้ว เขตพุทธาวาสเป็นหลัก

มิได้มีการปรับปรุงภูมิสถาปัตยกรรมโดยรอบนอกเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส และบริเวณ฼ปนสถาน อีกทั้งยังขาดการดูแลรักษาที่ดี จึงทำให้วัดสำคัญแห่งนี้ ยังอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม โดยเฉพาะบริเวณกลุ่มเรือนหมู่กุฏิไม้ทรงไทย ซึ่งหาชมได้ยากในปัจจุบัน ควรค่าแก่การอนุรักษ์พัฒนาให้ใช้งานได้โดยไม่ลดทอนคุณค่าทางประวัติศาสตร์เดิม

กรมศิลปากรจึงเล็งเห็นคุณค่าความสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ส่วนที่เหลือ โดยได้จัดตั้งคณะทำงานจากสำนักสถาปัตยกรรม สำนักศิลปากรที่ ๓ พระนครศรีอยุธยา และอุทยานประวัติศาสตร์ ฯ เพื่อจัดทำผังแม่บทและแผนงานอนุรักษ์อย่างเต็มรูปแบบ โดยยึดหลักการอนุรักษ์โบราณสถานประเภทที่มีการใช้สอยอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมพื้นที่โดยรอบบริเวณให้เหมาะสม สวยงาม และใช้งานได้อย่างเต็มประโยชน์มากขึ้น

ขั้นตอนเบื้องต้นประกอบการกำหนดแนวคิด มีเพิ่มเติมดังนี้

-ตรวจสอบสถานะที่ดิน: ตรวจสอบสถานะการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน และตรวจสอบผังเมืองกับสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด

-ปรึกษาหน่วยงาน: นำร่างแนวคิดผังแม่บทเข้าปรึกษาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด (สำนักศิลปากรที่ ๓ พระนครศรีอยุธยา และ อุทยานประวัติศาสตร์ ฯ, วัดสุวรรณดาราราม ฯ และญาติโยมผู้มีจิตศรัทธาของทางวัด, โยธาธิการและผังเมือง, อบต./เทศบาล)

-ออกแบบตามข้อกำหนด: จัดทำผังแม่บทและแบบรายละเอียดให้สอดคล้องกับ

กฎหมายทุกฉบับ

-ยื่นขออนุญาต: ดำเนินการยื่นขอความเห็นชอบ และยื่นขออนุญาตก่อสร้างจาก
หน่วยงานท้องถิ่น

๓.) ออกแบบแนวความคิด

แนวคิดในการอนุรักษ์วัดสุวรรณดาราราม ฯ คือ คำนึงถึงการสร้างสมดุล ระหว่างการธำรงรักษาคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมของวัดประจำราชวงศ์จักรีที่สืบย้อนไปได้จนถึงสมัยอยุธยา กับการตอบสนองต่อกิจกรรมและการใช้งานในปัจจุบันและอนาคต การดำเนินงานจึงใช้วิธีอนุรักษ์แบบบูรณปฏิสังขรณ์เป็นหลัก ควบคู่กับการบูรณะฟื้นฟูตามความเหมาะสม โดยมีการกำหนดพื้นที่ใช้สอย (Zoning) ใหม่ให้ชัดเจน เพื่อแยกส่วนศาสนสถาน โบราณสถาน และพื้นที่พักอาศัยของชุมชนออกจากกันอย่างเป็นระเบียบ ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับผังการสัญจร รื้อถอนอาคารบางส่วน และปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรวมให้งดงามและเหมาะสมกับสถานะของพระอารามหลวง โดยงานนี้เริ่มจากการอนุรักษ์และพัฒนาผังโบราณของบริเวณเขตพุทธาวาส โดยพยายามรื้อฟื้นและประสานประโยชน์การใช้งานปัจจุบัน เลือกจำกัดพื้นที่วัดสุตาดตั่งเฉพาะเส้นทางเดินหลัก เปิดพื้นที่ส่วนใหญ่ของเขตพุทธาวาสเป็นพื้นที่สีเขียวของสนามหญ้า เก็บรักษาแนวต้นไม้เดิมนอกแนวกำแพงแก้วขนานแนวลำคลองโบราณไว้ เปิดมุมมองและเก็บรักษาด้านไม้สำคัญ ซึ่งงานอนุรักษ์มีสถาปัตยกรรมดังกล่าว ได้ดำเนินการออกแบบและก่อสร้างแล้วเสร็จ และเป็นที่มาของโครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนา เพื่อกำหนดผังแม่บทและภูมิสถาปัตยกรรมเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาวัด ในลำดับต่อมา

สรุปขนาดพื้นที่ ในการดำเนินงาน (ดูภาพสีประกอบ)

พื้นที่ส่วนที่ ๑ (สีเหลือง): ประมาณ ๙,๐๕๐ ตร.ม. (๕ ไร่ ๒ งาน ๖๒.๕ ตารางวา)

พื้นที่ส่วนที่ ๒ (สีส้ม): ประมาณ ๑,๙๕๐ ตร.ม. (๑ ไร่ ๐ งาน ๘๗.๕ ตารางวา)

พื้นที่ส่วนที่ ๓ (สีม่วง): ประมาณ ๕,๘๕๐ ตร.ม. (๓ ไร่ ๒ งาน ๖๒.๕ ตารางวา)

พื้นที่ส่วนที่ ๔ (สีเขียว): ประมาณ ๑๐,๖๕๐ ตร.ม. (๖ ไร่ ๒ งาน ๖๒.๕ ตารางวา)

รวมพื้นที่ทั้งหมด: ประมาณ ๒๗,๕๐๐ ตร.ม. (๑๗ ไร่ ๐ งาน ๗๕ ตารางวา)

หลักการและเป้าหมาย: การธำรงรักษาคุณค่าอันเป็นสากลที่โดดเด่น (OUV)

การวางผังแม่บทวัดสุวรรณดารารามราชวรวิหาร ตั้งอยู่บนรากฐานของหลักการอนุรักษ์มรดกสากล

โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อธำรงรักษา คุณค่าอันเป็นสากลที่โดดเด่น (Outstanding Universal Value -

OUV) ของพระอารามในฐานะวัดประจำราชวงศ์จักรี ซึ่งสะท้อนผ่านงานสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม อันเป็นเอกลักษณ์ การจะบรรลุเป้าหมายนี้ได้ จำเป็นต้องรักษาไว้ซึ่งคุณสมบัติสำคัญ ๒ ประการ คือ

- ความเป็นของแท้ดั้งเดิม (Authenticity): ในมิติต่างๆ ทั้งรูปแบบ วัสดุ ฝีมือช่าง การใช้สอย และจิตวิญญาณของสถานที่
- ความครบถ้วนสมบูรณ์ (Integrity): ความเป็นองค์รวมและความสมบูรณ์ขององค์ประกอบ ทั้งหมดที่สื่อถึงคุณค่าของพระอาราม

ดังนั้น ทุกกระบวนการวางแผน จึงมุ่งสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์คุณค่าดั้งเดิมเหล่านี้ กับการตอบสนองต่อพลวัตของสังคมและการใช้งานในปัจจุบันและอนาคตอย่างยั่งยืน

แนวทางการดำเนินงาน: การอนุรักษ์บนฐานของหลักฐานและการเคารพคุณค่าดั้งเดิม เพื่อให้การอนุรักษ์สอดคล้องกับหลักปฏิบัติสากล (เช่น กฎบัตรเวนิส) แนวทางการดำเนินงานจึงเน้น ย้ำในประเด็นต่อไปนี้

- วิธีการอนุรักษ์: ยึดแนวทาง การบูรณปฏิสังขรณ์ (Restoration) เป็นหลัก สำหรับ องค์ประกอบที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และศิลปะสูงสุด โดยการแทรกแซงใดๆ (Intervention) จะต้องกระทำเท่าที่จำเป็น อยู่บนพื้นฐานของผลการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ และโบราณคดี และต้องสามารถจำแนกออกจากของดั้งเดิมได้
- การศึกษาทางโบราณคดี: กำหนดให้มีการศึกษาทางโบราณคดีและภูมิสถาปัตยกรรมอย่างละเอียดในพื้นที่สำคัญ เช่น แนวคลองและคูน้ำโบราณ ก่อนการดำเนินงานปรับปรุงใด ๆ เพื่อให้การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์เป็นไปอย่างถูกต้องและเคารพต่อความเป็น ของแท้ดั้งเดิม

มาตรการด้านกายภาพ: การจัดการพื้นที่แบบแกนกลางและเขตกันชน (Core and Buffer Zone) เพื่อปกป้องคุณค่าสำคัญของพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ ได้นำแนวคิดการจัดการพื้นที่ของแหล่งมรดก โลกาประยุกต์ใช้ ดังนี้:

- การกำหนดเขตพื้นที่ใช้สอย (Zoning):
- เขตแกนกลางมรดก (Core Zone): กำหนดให้พื้นที่ เขตพุทธาวาสและโบราณสถาน เป็นเขต ที่มีความสำคัญสูงสุด การดำเนินการใดๆ ในบริเวณนี้ต้องอยู่ภายใต้มาตรการอนุรักษ์ที่ เข้มงวดที่สุด
- เขตกันชน (Buffer Zone): กำหนดให้พื้นที่โดยรอบ เช่น เขตพักอาศัยของชุมชน และพื้นที่ ภูมิทัศน์ที่ปรับปรุงใหม่ เป็นเขตกันชน ทำหน้าที่ป้องกันผลกระทบทางกายภาพและ ทัศนียภาพที่อาจส่งผลเสียต่อเขตแกนกลาง

-การปรับปรุงภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อม: การรื้อถอนอาคารสมัยใหม่ที่ไม่สอดคล้อง และการปรับปรุงระบบสัญญาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้าง ความครบถ้วนสมบูรณ์ทางทัศนียภาพ (Visual Integrity) และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ของพระอาราม

กรอบการบริหารจัดการ: การจัดการแบบบูรณาการและการมีส่วนร่วม
ความสำเร็จในการอนุรักษ์ระยะยาวขึ้นอยู่กับระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ จึงต้องจัดตั้งระบบการบริหารจัดการแบบบูรณาการ (Integrated Management System) ที่ครอบคลุมทุกมิติ โดยมีหัวใจสำคัญคือ:

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Engagement): สร้างกลไกความร่วมมือระหว่างวัด กรมศิลปากร ชุมชนในพื้นที่ และภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันกำหนด วิสัยทัศน์และแนวทางการดูแลรักษามรดกวัฒนธรรมแห่งนี้ให้ยั่งยืนสืบไป

๔.) พิจารณาแบบแนวความคิด

เสนอเจ้าอาวาสวัดสุวรรณดาราราม วรวิหาร ญาติโยมผู้เกี่ยวข้อง อธิบดีกรมศิลปากร สถาปนิกอนุรักษ์ และวิศวกร จากสำนักสถาปัตยกรรมและ ผู้รับผิดชอบจากสำนักศิลปากรที่ ๓ พระนครศรีอยุธยา

๕.) จัดทำแบบก่อสร้างพร้อมรูปแบบรายการและประสานวิศวกร กำหนดผังแม่บทงานภูมิสถาปัตยกรรมภายในบริเวณวัดสุวรรณดาราราม ทั้งในส่วนพื้นที่โบราณสถานและส่วนใช้งานในปัจจุบัน

๖.) นำเสนอผู้บังคับบัญชา และสำนักศิลปากรที่ ๓ พระนครศรีอยุธยา เพื่อดำเนินงานจัดทำประมาณราคาจากแบบรายการและนำเสนอทางวัดเพื่อดำเนินการวางแผนสรรหางบประมาณต่อไป

๔.๓ เป้าหมายของงาน

เป้าหมายหลักของโครงการนี้คือการจัดทำ ผังแม่บทและแผนงานอนุรักษ์แบบเต็มรูปแบบ โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการ อารักขาคุณค่าอันเป็นสากลที่โดดเด่น (Outstanding Universal Value - OUV) ของวัดไว้ ซึ่งประกอบไปด้วย:

๑.) รักษาความเป็นของแท้ดั้งเดิม (Authenticity): ทั้งในด้านรูปแบบ, วัสดุ, ฝีมือช่าง, การใช้สอย และจิตวิญญาณของสถานที่

๒.) รักษาความครบถ้วนสมบูรณ์ (Integrity): ในแง่ของการเป็นองค์รวมของโบราณสถาน

เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว แนวทางการดำเนินงานจึงมุ่งเน้นที่ การสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมกับการตอบสนองต่อการใช้งานในปัจจุบันและอนาคต และการอนุรักษ์แบบ

บูรณปฏิสังขรณ์ (Restoration) สำหรับส่วนที่มีคุณค่าสูงสุด และใช้วิธีแทรกแซงเท่าที่จำเป็นตามหลักฐานทางวิทยาศาสตร์และโบราณคดี ในส่วนของการจัดโซนพื้นที่ (Zoning) แบ่งพื้นที่ออกเป็น เขตแกนกลางมรดก (Core Zone) สำหรับโบราณสถาน และ เขตกันชน (Buffer Zone) สำหรับพื้นที่โดยรอบ เพื่อปกป้องพื้นที่สำคัญจากผลกระทบต่าง ๆ ทั้งนี้การจัดการแบบบูรณาการเป็นสิ่งที่จำเป็นในการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาผังแม่บทดังกล่าว การดำเนินงานต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย (กรมศิลปากร, วัด, ชุมชน, หน่วยงานท้องถิ่น) เพื่อให้เกิดการดูแลรักษาที่ยั่งยืน

๕. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

๕.๑ เชิงปริมาณ: ได้แบบผังแม่บทและแบบภูมิสถาปัตยกรรม สำหรับการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ทั้งหมดของวัดสุวรรณดาราราม ราชวรวิหาร ครอบคลุมทั้งเขตพุทธาวาส สังฆาวาส และพื้นที่โดยรอบ

๕.๒ เชิงคุณภาพ: ได้แผนแม่บทที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนในการรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์คุณค่าทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม กับการพัฒนาพื้นที่ให้ตอบสนองการใช้งานในปัจจุบัน เป็นแผนงานที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และสามารถใช้เป็นต้นแบบในการบริหารจัดการพื้นที่วัดในระยะยาว

๖. การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

ผังแม่บทที่จัดทำขึ้นนี้ถูกนำไปใช้เป็น กรอบและทิศทางหลักในการอนุรักษ์และพัฒนาวัดอย่างยั่งยืน ป้องกันการก่อสร้างหรือปรับปรุงพื้นที่ที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณค่าของโบราณสถาน นอกจากนี้ยังช่วย จัดระเบียบการใช้พื้นที่ ทำให้การบริหารจัดการวัดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ และเป็น กรณีศึกษา (Case Study) ที่ดี สำหรับการวางแผนแม่บทเพื่อบูรณะศาสนสถานที่ยังมีการใช้งานในบริบทอื่นต่อไป

๗. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

ความซับซ้อนของโครงการนี้อยู่ที่ การทำงานกับโบราณสถานที่มีชีวิต ซึ่งต้องสร้างสมดุลระหว่างความต้องการของผู้ใช้งาน ๓ กลุ่มหลัก คือ คณะสงฆ์ ชุมชนผู้เช่าที่ดิน และนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีความท้าทายในการบูรณาการระบบสาธารณูปโภคสมัยใหม่ เช่น ระบบระบายน้ำและไฟฟ้า เข้ากับภูมิทัศน์โบราณสถาน โดยไม่ให้เกิดบังคับทัศนียภาพและความสำคัญทางประวัติศาสตร์ รวมถึงการสืบค้นข้อมูลทางโบราณคดีเพื่อฟื้นฟูองค์ประกอบดั้งเดิมที่ขาดหายไป ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความละเอียดรอบคอบอย่างสูง

๘. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

อุปสรรคสำคัญคือ การหาข้อสรุปร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งมีมุมมองและความต้องการที่แตกต่างกัน ทำให้กระบวนการพิจารณาแบบแนวความคิดต้องใช้เวลาในการประสานงานและสร้างความเข้าใจ

ร่วมกัน นอกจากนี้ ยังมีความท้าทายในการวางแผนภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ซึ่งต้องจัดลำดับความสำคัญของงานอนุรักษ์และพัฒนาให้สอดคล้องกับงบประมาณที่จะได้รับในแต่ละปี

๙. ข้อเสนอแนะ

๙.๑ ควรมีการจัดทำ แผนปฏิบัติการ (Action Plan) ในระยะ ๕ ปี และ ๑๐ ปี ต่อจากผังแม่บท เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินงานบูรณะได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

๙.๒ ควรมีการจัดตั้ง คณะกรรมการหรือกองทุนเพื่อการบำรุงรักษาวัดในระยะยาว ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในผังแม่บท เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดูแลรักษา

๙.๓ ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการติดตามและประเมินผลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ เพื่อให้การอนุรักษ์ในอนาคตมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๑๐. การเผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี)

นำเสนอในที่ประชุมรับฟังความคิดเห็นของทางวัด โดยมีผู้เกี่ยวข้องในภาคส่วนต่าง ๆ เข้าร่วมประชุม ณ วัดสุวรรณดาราม ฯ (อธิบดีกรมศิลปากร ในขณะนั้น เป็นประธานในการประชุม ร่วมกับผู้แทนเจ้าอาวาส) และแผนงานพร้อมผังแม่บทดังกล่าว มีมติจากที่ประชุมให้ดำเนินการจัดทำแบบภูมิสถาปัตยกรรมในรายละเอียดต่อไป ร่วมกับแบบสถาปัตยกรรมเพื่อการอนุรักษ์เรือนหมู่กุฏิทรงไทย

ทั้งนี้แบบภูมิสถาปัตยกรรมดังกล่าว ได้ดำเนินการแล้วเสร็จ ลงนามแล้วเสร็จ และนำส่งให้สำนักศิลปากรที่ ๓ พระนครศรีอยุธยา เพื่อดำเนินการประสานทางวัดต่อไปแล้ว

๑๑. ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน (ถ้ามี)

-ไม่มี-

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)
(นางเหมือนแก้ว จารุตุล วชิระธีรชัย)
ผู้ขอรับการประเมิน

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)

(.....)

ผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป

(ลงชื่อ)

(..... (นายอลงกรณ์ กาญจนะคุหะ))

ผู้อำนวยการสำนักสถาปัตยกรรม

หมายเหตุ คำรับรองจากผู้บังคับบัญชาอย่างน้อย 2 ระดับ คือผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล และผู้บังคับบัญชา
ที่เหนือขึ้นไปอีกหนึ่งระดับ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นบุคคลคนเดียวกัน ก็ให้มีคำรับรอง
1 ระดับได้

แบบการเสนอข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

๑. เรื่อง

แนวความคิดในการพัฒนาการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมด้านการอนุรักษ์โบราณสถานในประเทศไทยแบบบูรณาการ

๒. หลักการและเหตุผล

จากประสบการณ์ พบว่าประมาณ ๗๐% ของงานส่วนราชการต่าง ๆ อาทิ เช่น สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพมหานคร ฯ, กรมโยธาธิการและผังเมือง, กระทรวงคมนาคม, UNESCO, ICOMOS, และสำนักศิลปากรในภูมิภาค เป็นต้น ที่ประสานมาที่กรมศิลปากร จะเป็นงานที่ไปตามแก้ปัญหาในการก่อสร้างที่ดำเนินการแล้วเสร็จ หรือกำลังอยู่ระหว่างก่อสร้าง รวมทั้งที่กำลังจะก่อสร้าง

นอกจากนี้ งานออกแบบอนุรักษ์และพัฒนาที่สร้างเข้าไปใหม่นั้น ต้องไม่กระทบหรือลดทอนคุณค่าของโบราณสถาน เช่น การยกถนนโดยรอบโบราณสถาน ทำให้เกิดน้ำท่วมขังเวลาฝนตกในเขตกำแพงแก้ว ต้องรอการระบายน้ำ เป็นต้น (กลายเป็นโบราณสถานลอยน้ำ เช่น วัดภูมิวนทร์ จ.น่าน) หรือ การทำพื้น ค.ส.ล. ขนกำแพงอาคารโบราณสถาน ทำให้อาคารไม่สามารถหายใจได้ ส่งผลให้ความชื้นสะสมในผนังอาคารที่เป็นอิฐโบราณ เกิดการเสื่อมสภาพของวัสดุปูนฉาบโบราณ โป่งพอง และหลุดออกจากผนัง ทำให้ภาพจิตรกรรมเสียหาย เป็นต้น ในกรณีที่รุนแรง อาจส่งผลถึงโครงสร้างรับน้ำหนักของกำแพงโบราณ

ดังนั้น เพื่อให้งานอนุรักษ์ได้พัฒนาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน จึงจำเป็นต้องบูรณาการองค์ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ากับหลักการอนุรักษ์ แนวทางปฏิบัติ และขั้นตอนการทำงานที่ได้มาตรฐาน

๓. ข้อเสนอและข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

แนวคิดและกลยุทธ์การพัฒนา “การอนุรักษ์โบราณสถานและภูมิทัศน์โบราณสถานเชิงรุก” (Proactive Conservation on Heritage monument and its landscape)

ในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามกฎหมายและพันธกิจหลักของกรมศิลปากร ในการอนุรักษ์และสืบทอดคุณค่าของโบราณสถานซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรม พันธกิจหลักกรมศิลปากร เนื่องจากเจ้าของงานหรือหน่วยงานที่เป็นเจ้าของสถานที่ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการก่อสร้างปรับปรุงอาคารและภูมิทัศน์ของโบราณสถาน เนื่องจากวัสดุโบราณเป็นวัสดุที่มีความเสี่ยงต่อการเสื่อมสภาพ และถูกทำลาย

ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น อิฐโบราณ ปูนหมัก ปูนดำ เครื่องไม้ต่าง ๆ รวมทั้งจิตรกรรมบนผนังอาคาร เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าว จึงมีข้อเสนอแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงงาน ดังนี้

๑.) การสร้างระบบการจัดการองค์ความรู้ในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการอนุรักษ์เชิงรุก

โดยการประสานกับหน่วยงานภายในและภายนอกกรมศิลปากร หน่วยงานระหว่างประเทศ (UNESCO, ICOMOS, SPAFA เป็นต้น) และสถาบันการศึกษา เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการรวบรวม ประมวล และ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน นำมาซึ่งแนวทางปฏิบัติที่ดีระดับสากล โดยวางโครงสร้างการจัดเก็บข้อมูลและการกำกับดูแลการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเชิงรุกที่สามารถรวบรวม จัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์ข้อมูลจากหลากหลายแหล่งให้ทันสมัยอยู่เสมอ ระบบนี้จะทำให้นักวิชาการสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เป็นได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งข้อมูลจากพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. ๒๕๔๘ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. ๒๕๕๖ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป็นต้น

๒.) การอนุรักษ์เชิงรุกด้วยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เพื่อยกระดับการอนุรักษ์โบราณสถาน รวมทั้งงานออกแบบและงานก่อสร้าง ไปสู่การบริหารจัดการในระยะยาว โดยมีแนวทาง ดังนี้

๒.๑) การพัฒนาระบบตรวจสอบสภาพโบราณสถาน (Condition Monitoring) ได้แก่ การจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินสภาพของโบราณสถาน เช่น การจัดทำ "รายการการตรวจสอบ" (Checklist) สำหรับเจ้าหน้าที่ในสำนักศิลปากรแต่ละภูมิภาค เพื่อตรวจสอบและบันทึกความเสียหายที่เกิดขึ้นในระบบดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ หรือการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงสำรวจระยะไกล เช่น โดรนถ่ายภาพความร้อน (Thermal Drone) และ ภาพถ่ายดาวเทียม (Satellite remote sensing) เพื่อตรวจสอบความชื้นสะสมในโครงสร้างโบราณสถานและความชื้นสัมพัทธ์ในสภาพแวดล้อมโดยรอบ หรือการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างโบราณสถานที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า ให้สามารถตรวจจับได้ทันที (Cultural heritage remote sensing) เพื่อการอนุรักษ์

มรดกทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะ (เช่น โบราณสถาน หรือภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม) ข้อมูลที่ได้จะถูกบันทึกลงในระบบฐานข้อมูลดิจิทัล และส่งสัญญาณเตือนให้เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการตรวจสอบและซ่อมแซมได้ทันที่

๒.๒) การสร้างฐานข้อมูลงานบำรุงรักษาเชิงรุก (Proactive Maintenance Database) เมื่อมีข้อมูลจาก Checklist แล้ว ระบบจะวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกและแสดงวิธีการของกรมศิลปากร ที่เคยบำรุงรักษาและอนุรักษ์โบราณสถานที่ผ่านมาและที่กำลังดำเนินการ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับโบราณสถานแต่ละแห่ง จากข้อมูลที่รวบรวมไว้จะสามารถนำไปจัดทำ “ตารางงานบำรุงรักษาประจำปี” และ “คู่มือการบำรุงรักษาเฉพาะจุด” ที่สามารถใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับแต่ละโบราณสถานได้ โดยอ้างอิงจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา

๓.) ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

๓.๑) ข้อจำกัดด้านงบประมาณ การจัดทำระบบฐานข้อมูลด้วยระบบเทคโนโลยีขั้นสูง เทคโนโลยีสำรวจระยะไกล และภาพถ่ายดาวเทียม อาจมีค่าใช้จ่ายสูง

แนวทางแก้ไข: เสนอการดำเนินงานเป็นระยะ (Phased Implementation) โดยเริ่มจากโครงการนำร่อง (Pilot Project) ในพื้นที่โบราณสถานที่สำคัญและมีความเสี่ยงสูงก่อน หรือเสนอขอความร่วมมือด้านงบประมาณ / เทคโนโลยีจากหน่วยงานภายนอก เช่น ภาคเอกชน หรือองค์กรระหว่างประเทศที่ร่วมมือกันอยู่

๓.๒) ข้อจำกัดด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่อาจยังขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก

แนวทางแก้ไข: ระบุในแผนถึงความจำเป็นในการจัดอบรมพัฒนาทักษะ (Upskilling/Reskilling) ให้กับบุคลากรอย่างเป็นระบบ ควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบ

๓.๓) ข้อจำกัดด้านการบูรณาการข้อมูล การรวบรวมข้อมูลจากหลายหน่วยงานอาจมีความล่าช้าหรือไม่สอดคล้องกัน

แนวทางแก้ไข: เสนอให้มีการจัดตั้งคณะทำงานหรือมีเจ้าภาพหลักที่ชัดเจนในการประสานงานและกำหนดมาตรฐานของข้อมูล (Data Standard) ที่จะนำเข้าระบบ

๔) แผนการดำเนินงานเบื้องต้น (Implementation Roadmap)

๔.๑) ระยะที่ ๑ (ปีแรก) แผนระยะสั้น

- จัดตั้งทีมงาน / คณะทำงาน
- พัฒนาระบบฐานข้อมูลและแอปพลิเคชัน Checklist (Prototype)
- คัดเลือกโบราณสถาน ๓-๕ แห่งเพื่อดำเนินโครงการนำร่อง (Pilot Project)
- จัดอบรมบุคลากรในพื้นที่นำร่อง

๔.๒) ระยะที่ ๒ (ปีที่ ๒-๓) แผนระยะกลาง

- ประเมินผลโครงการนำร่องและปรับปรุงระบบ
- ขยายผลการใช้งานระบบไปยังสำนักศิลปากรในทุกภูมิภาค
- เริ่มใช้เทคโนโลยีสำรวจระยะไกลในพื้นที่ที่มีความสำคัญสูงสุด

๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.) โบราณสถานคงความงามและยั่งยืน เป็นทุนทางปัญญาในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์มรดก-ศิลปวัฒนธรรมของชาติให้เป็นที่ประจักษ์แต่สังคมโลกสืบไป
- ๒.) เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน โดยเฉพาะการออกแบบก่อสร้างและปรับปรุงด้านภูมิสถาปัตยกรรมและด้านการอนุรักษ์โบราณสถานในประเทศไทย ยกกระดับคุณภาพและมาตรฐานของผลงานสูงขึ้น ลดความผิดพลาด และสะท้อนคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมได้มากขึ้น
- ๓.) เป็นฐานข้อมูลสำหรับเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ความรู้การออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน ข้อมูลเชิงลึกจากฐานข้อมูลจะช่วยให้สามารถคาดการณ์และป้องกันความเสื่อมสภาพของโบราณสถานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๔.) เสริมสร้างบทบาทขององค์กร การจัดอบรมและเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการใหม่ ๆ แก่ ส่วนราชการ, รัฐวิสาหกิจ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, และบุคคลทั่วไปอย่างต่อเนื่อง ผลักดันการก้าวขึ้นเป็นผู้นำทางวิชาการด้านภูมิสถาปัตยกรรมเชิงอนุรักษ์ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ซึ่งเป็นการเสริมสร้างผู้นำเชือถือของกรมศิลปากรในฐานะผู้ดูแลและรับผิดชอบมรดกของชาติ

๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑.) ความพึงพอใจของผู้พบเห็นและผู้มาเยี่ยมชมโบราณสถาน ที่ได้รับการออกแบบอนุรักษ์และพัฒนาอย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม ด้านการอนุรักษ์โบราณสถาน

๒.) การออกแบบอนุรักษ์และพัฒนาภูมิสถาปัตยกรรมในพื้นที่โบราณสถาน ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมีการออกแบบที่รวดเร็วขึ้น และความผิดพลาดในการออกแบบที่ลดลง แสดงถึงความสำเร็จของการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมด้านการอนุรักษ์โบราณสถานและภูมิทัศน์โบราณ จากการสร้างระบบจัดการองค์ความรู้ในรูปแบบดิจิทัลเพื่อการอนุรักษ์เชิงรุก

๒.๑) ตัวชี้วัดเชิงผลลัพธ์:

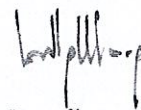
-ลดจำนวนโครงการที่ต้องกลับไปแก้ไขปัญหางานภูมิสถาปัตยกรรมหลังการก่อสร้างลง ๓๐% -
ภายในระยะเวลา ๓ ปี

-ลดระยะเวลาเฉลี่ยในขั้นตอนการออกแบบโครงการอนุรักษ์ลง ๓๐%

๒.๒) ตัวชี้วัดเชิงกระบวนการ:

-จำนวนโบราณสถานที่ได้รับการตรวจสอบสภาพด้วยระบบ Checklist ดิจิทัลครบรอบ 100%
ภายใน ๓ ปี

(ลงชื่อ)

(นางเหมือนแก้ว จารุต วชิระเอียรชัย)

ผู้ขอรับการประเมิน

(วันที่) ๙ กันยายน ๒๕๖๘

สรุปข้อมูลการดำเนินงานและปริมาณงานของกลุ่มภูมิสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร

กลุ่มภูมิสถาปัตยกรรม สังกัดสำนักสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร มีหน้าที่หลักในการปฏิบัติงานวิชาการ และวิชาชีพภูมิสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาผืนดินทางวัฒนธรรมของชาติ โดยมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบเทียบเท่ากระบวนการวิจัย เพื่อให้ผลงานมีความน่าเชื่อถือและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละโครงการ

ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบหลักของบุคลากรในกลุ่มฯ แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่

ด้านการปฏิบัติการ: ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ในการออกแบบและเขียนแบบงานภูมิสถาปัตยกรรม ทั้งในพื้นที่ประวัติศาสตร์ พื้นที่อนุรักษ์ ภูมิทัศน์วัฒนธรรม และงานที่เกี่ยวข้องกับพระราชพิธีและรัฐพิธี รวมถึงควบคุมการก่อสร้างและจัดทำงบประมาณเพื่อให้โครงการสำเร็จตามเป้าหมาย

ด้านการวางแผน: ร่วมวางแผนโครงการของสำนักและกลุ่มฯ กำหนดแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการด้านภูมิสถาปัตยกรรมไทย และวางแผนการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบให้เป็นไปตามเป้าหมาย

ด้านการประสานงาน: ทำงานร่วมกับหน่วยงานภายในและภายนอก โดยให้คำแนะนำและสร้างความร่วมมือเพื่อให้โครงการบรรลุผลสำเร็จ รวมถึงเข้าร่วมประชุมและให้ความเห็นในฐานะผู้เชี่ยวชาญ

ด้านการบริการ: ให้คำปรึกษา ตอบปัญหา และชี้แจงเกี่ยวกับงานในความรับผิดชอบแก่บุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นวิทยากรฝึกอบรมเพื่อเผยแพร่ความรู้และผลงานของหน่วยงาน

งานของกลุ่มฯ มีความซับซ้อนหลากหลาย ตั้งแต่งานไม่ซับซ้อน เช่น สวนสาธารณะชานเมือง งานซับซ้อนปานกลาง เช่น ภูมิทัศน์โรงพยาบาลหรือสถาบันการศึกษา ไปจนถึงงานซับซ้อนมาก เช่น ภูมิทัศน์ในพื้นที่อนุรักษ์ สวนพฤกษศาสตร์ หรืองานปรับปรุงภูมิทัศน์ในบริเวณที่มีการใช้งานอยู่เดิม

ปริมาณงาน (จำแนกตามเอกสารรับเข้า)

ข้อมูลจากทะเบียนหนังสือรับของกลุ่มภูมิสถาปัตยกรรม แสดงปริมาณ งานเข้า ที่กลุ่มฯ ได้รับมอบหมายในแต่ละปีงบประมาณ ดังนี้ (ข้อมูลนี้ไม่รวมงานที่ดำเนินการต่อเนื่องหรืองานที่ริเริ่มภายในกลุ่มฯ)

ปีงบประมาณ 2565	ปีงบประมาณ 2566	ปีงบประมาณ 2567	ปีงบประมาณ 2568 (ข้อมูลถึงเดือน พ.ค. 68)
483 เรื่อง	483 เรื่อง	501 เรื่อง	216 เรื่อง

ภาคผนวก ๒

พันธกิจหลักและบทบาทของกรมศิลปากรในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

มรดกทางศิลปวัฒนธรรมเป็นรากฐานสำคัญที่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และความเจริญรุ่งเรืองของชาติ การปกป้อง ดูแล และสืบสานมรดกอันล้ำค่าเหล่านี้ให้คงอยู่สืบไปจึงเป็นภารกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง กรมศิลปากร ในฐานะหน่วยงานภาครัฐภายใต้สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม คือองค์กรหลักที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการกิจนี้โดยตรง เพื่อธำรงไว้ซึ่งความภาคภูมิใจและเป็นรากฐานที่ยั่งยืนของประเทศ บทความนี้จะกล่าวถึงพันธกิจหลักของกรมศิลปากรในการขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

พันธกิจหลักของกรมศิลปากร

กรมศิลปากรได้กำหนดพันธกิจหลักเพื่อให้การดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมของชาติเป็นไปอย่างมีทิศทางและประสิทธิภาพสูงสุด ครอบคลุมในมิติต่าง ๆ ดังนี้

๑. การธำรงรักษาคุณค่าและเอกลักษณ์ของมรดกทางศิลปวัฒนธรรม

ภารกิจสำคัญอันดับแรกคือการปกป้องคุ้มครองมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ทั้งในรูปแบบที่จับต้องได้ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และงานสถาปัตยกรรม และมรดกที่จับต้องไม่ได้ เช่น องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ภูมิปัญญาช่างฝีมือ ดนตรี และนาฏศิลป์ โดยเน้นการบูรณะซ่อมแซมตามหลักวิชาการ เพื่อรักษาสภาพและคุณค่าดั้งเดิมไว้ให้ได้มากที่สุด

๒. การสืบทอดมรดกทางศิลปวัฒนธรรม

กรมศิลปากรทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในทุกแขนง เพื่อสร้างฐานข้อมูลทางวัฒนธรรมของชาติ และนำองค์ความรู้เหล่านั้นมาถ่ายทอดและเผยแพร่สู่สาธารณชนในวงกว้าง รวมถึงการจัดการศึกษาเฉพาะทางเพื่อผลิตบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญสำหรับสืบทอดงานศิลป์ของชาติในอนาคต

๓. การสร้างคุณค่าเพิ่มจากทุนทางศิลปวัฒนธรรม

พันธกิจนี้มุ่งเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนการนำทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่มาต่อยอดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดประโยชน์และสร้างมูลค่าเพิ่มทั้งในมิติของสังคมและเศรษฐกิจ อาทิ การพัฒนาแหล่งโบราณสถานให้เป็นแหล่ง

เรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณภาพ การสนับสนุนการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้แรงบันดาลใจจากศิลปะไทย

๔. การสร้างคุณภาพมาตรฐานการบริหารจัดการศิลปวัฒนธรรม

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กรมศิลปากรจึงมุ่งพัฒนาระบบการบริหารจัดการมรดกทางศิลปวัฒนธรรมให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การจัดทำทะเบียนโบราณสถาน การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ และหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ให้มีมาตรฐานสากล

๕. การกระตุ้นจิตสำนึกและสร้างค่านิยมในการอนุรักษ์

ภารกิจสุดท้ายคือการสร้างความตระหนักรู้ให้ประชาชนเล็งเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมและโครงการต่างๆ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกแห่งความรัก ความหวงแหน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการดูแลรักษามรดกของชาติ

กรมศิลปากร มีบทบาทเป็นแกนหลักในการอนุรักษ์ คุ้มครอง สร้างสรรค์ และสืบทอดมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติอย่างครบวงจร พันธกิจทั้งหมดล้วนมีเป้าหมายร่วมกันคือการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของชาติให้คงอยู่อย่างมั่นคง และใช้มิติทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างยั่งยืน

แหล่งอ้างอิง

กรมศิลปากร. (ม.ป.ป.). วิสัยทัศน์/พันธกิจ. สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2568, จาก

<https://www.fad.go.th/th/content/page/11>

กรมศิลปากร. (2566). แผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของกรมศิลปากร. สืบค้นเมื่อ 7

กันยายน 2568, จาก <https://www.fad.go.th/images/df/2566/Policy2566-2570.pdf>

ตัวอย่าง แนวคิดการออกแบบเชิงรุก: การจัดการน้ำของพระราชวังต้องห้าม (Forbidden City)

แนวคิดการจัดการน้ำของพระราชวังต้องห้าม (Forbidden City) ที่ช่วยป้องกันน้ำท่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นมีรากฐานมาจากการออกแบบที่ผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาโบราณกับการทำความเข้าใจภูมิประเทศ โดยสามารถสรุป ดังนี้

๑. การใช้ประโยชน์จากภูมิประเทศตามธรรมชาติ

พระราชวังต้องห้ามถูกสร้างบนพื้นที่ลาดเอียงตามธรรมชาติของกรุงปักกิ่ง คือ สูงทางทิศเหนือและต่ำทางทิศใต้ โดยมีความสูงแตกต่างกันประมาณ ๑.๒๒ เมตร ทำให้ฝนที่ตกลงมาไหลจากทางทิศเหนือไปสู่ทิศใต้ได้อย่างง่ายและรวดเร็ว

๒. ระบบระบายน้ำแบบสามชั้น (Triple Drainage System)

ระบบนี้ทำงานประสานกันอย่างซับซ้อนเพื่อจัดการน้ำในทุกระดับ ประกอบด้วย:

- ระบบระบายน้ำจากหลังคา (Roof Drainage): หลังคาอาคารเป็นแบบลาดเอียงเพื่อให้ฝนไหลลงสู่พื้นดินได้อย่างรวดเร็ว
- ระบบระบายน้ำบนพื้นผิว (Surface Runoff Drainage): พื้นของพระราชวังถูกปูด้วยแผ่นหินที่สามารถซึมซับน้ำได้บางส่วน และถูกออกแบบให้ลาดเอียงเล็กน้อยเพื่อให้น้ำไหลลงสู่ท่อระบายน้ำที่อยู่บนพื้นผิว
- ระบบระบายน้ำใต้ดิน (Underground Drainage): เป็นเครือข่ายท่อและคูระบายน้ำใต้ดินที่มีความยาวรวมกว่า ๑๕ กิโลเมตร โดยส่วนใหญ่ถูกซ่อนไว้ใต้ดินเพื่อระบายน้ำออกจากพื้นที่ต่างๆ ของพระราชวังและเชื่อมต่อไปยังแม่น้ำภายในและคูน้ำรอบพระราชวัง

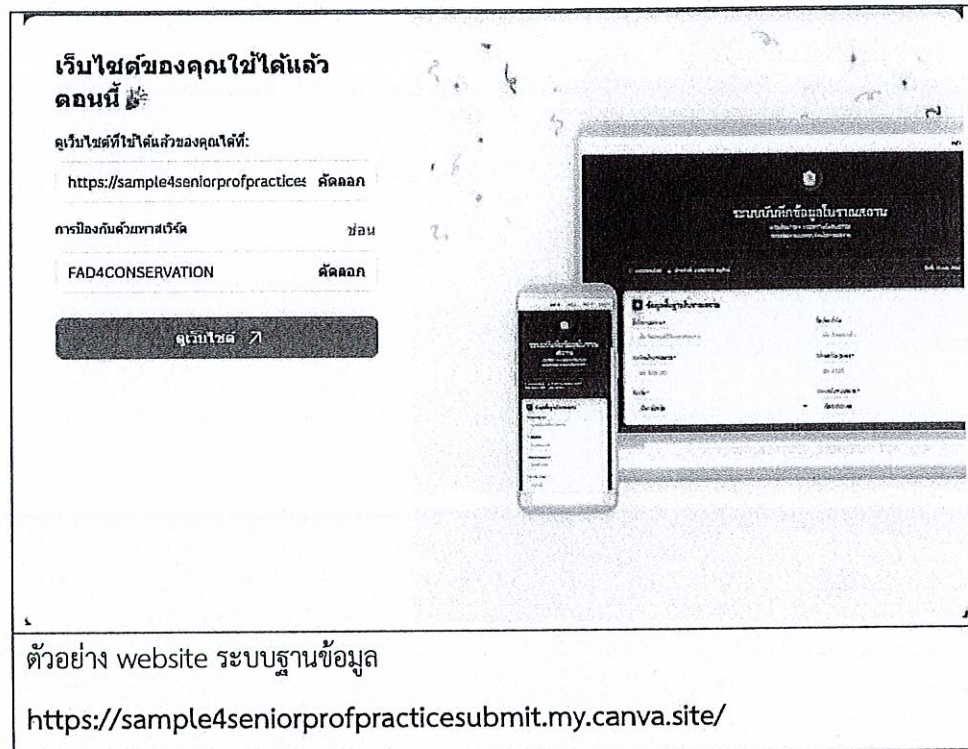
๓. เครือข่ายทางน้ำและอ่างเก็บน้ำ

ระบบระบายน้ำของพระราชวังต้องห้ามไม่ได้ทำงานอย่างโดดเดี่ยว แต่เชื่อมต่อกับเครือข่ายทางน้ำที่ใหญ่กว่า:

- แม่น้ำสายใน (Inner Golden Water River): แม่น้ำสายนี้ไหลผ่านส่วนต่างๆ ของพระราชวังเพื่อรวบรวมน้ำจากท่อระบายน้ำใต้ดิน
- คูน้ำรอบพระราชวัง (Moat): คูน้ำขนาดกว้าง ๕๒ เมตรที่ล้อมรอบพระราชวังเป็นปราการด่านสุดท้ายในการรับและระบายน้ำส่วนเกินออกไปสู่ระบบแม่น้ำของเมืองปักกิ่ง

ตัวอย่างการจัดการน้ำที่โดดเด่น:

- รูปปั้นมังกรพ่นน้ำ (Dragon Spouts): ที่ฐานของพระที่นั่งหลักทั้งสาม (Three Front Halls) มีรูปปั้นมังกรแกะสลักถึง ๑,๑๔๒ ตัวทำหน้าที่เป็นปลายท่อระบายน้ำ เมื่อฝนตกหนัก น้ำที่ไหลลงมาจากพื้นผิวที่ถูกยกสูงจะพุ่งออกมาจากปากมังกรพร้อมกัน เป็นภาพที่สวยงามและแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของระบบระบายน้ำ
- พื้นที่มีการยกสูงและเป็นชั้น (Tiered Platforms): อาคารสำคัญต่างๆ เช่น พระที่นั่งไถ่เหอ (Hall of Supreme Harmony) ถูกสร้างบนฐานที่ยกสูงขึ้นหลายชั้น แต่ละชั้นมีระบายน้ำเพื่อป้องกันไม่ให้น้ำท่วมฐานและช่วยให้น้ำไหลลงสู่พื้นที่ต่ำกว่าได้ง่าย
- การบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ: ในสมัยโบราณมีการกำหนดให้มีการขุดลอกคูและท่อระบายน้ำทุกปีในช่วงฤดูใบไม้ผลิเพื่อให้ระบบระบายน้ำทำงานได้อย่างสมบูรณ์อยู่เสมอ

ระบบบันทึกข้อมูลโบราณสถาน

กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม
งานศิลปกรรมและอนุรักษ์โบราณสถาน

📍 กรุงเทพมหานคร
👤 เจ้าหน้าที่: นายสมชาย อดุลย์
🕒 วันที่: 15 ธ.ค. 2567 เวลา: 14:30 น.

๑ ข้อมูลพื้นฐานโบราณสถาน

ชื่อโบราณสถาน *	ตั้งอยู่ที่ *
เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	เช่น วัดพระแก้ว
ทะเบียนโบราณสถาน *	ปีที่ขุดค้น (ค.ศ.) *
เช่น 1107-001	เช่น 2275
จังหวัด *	ประเภทโบราณสถาน *
เลือกจังหวัด	เลือกประเภท

๒ ข้อมูลตำแหน่งและสภาพแวดล้อม

พิกัด GPS (ละติจูด) *	พิกัด GPS (ลองจิจูด) *	ระดับความสูง (ม.)
เช่น 13.756300	เช่น 100.492800	เช่น 2.5
ชนิดดินหลัก	ระดับน้ำใต้ดิน (ม.)	สภาพแวดล้อม (P6)
เลือกชนิดดิน	เช่น -3.2	เช่น T0

๓ การประเมินสภาพโครงสร้าง

โครงสร้างหลัก	การผุพัง	ฉนวนรวม
สภาพโดยรวม (%)	สภาพโดยรวม (%)	สภาพโดยรวม (%)
0% 50% 100%	0% 50% 100%	0% 50% 100%
ระดับความเสียหาย	ระดับความเสียหาย	ระดับความเสียหาย
ดู - 45%	ปานกลาง - 40%	วิกฤต - 90%

0 ข้อมูลการบูรณะ

จำนวนครั้งที่บูรณะ

ปีงบประมาณล่าสุด (พ.ศ.)

งบประมาณปีงบฯ สาขาปีงบประมาณ

สถานะโครงการ

รายละเอียดการบูรณะครั้งล่าสุด

อธิบายรายละเอียดการบูรณะ เช่น เปลี่ยนกระเบื้องเพดานเพื่อกันน้ำซึม หรือซ่อมแซมไม้腐朽 และความปลอดภัย

6 ทีมผู้เข้าร่วมงาน

ชื่อ นามสกุล

ตำแหน่ง

ใบประกอบวิชาชีพ

เพิ่มผู้เข้าร่วม

0 หมายเหตุและข้อสังเกต

ปัญหาที่พบ

ข้อเสนอแนะ

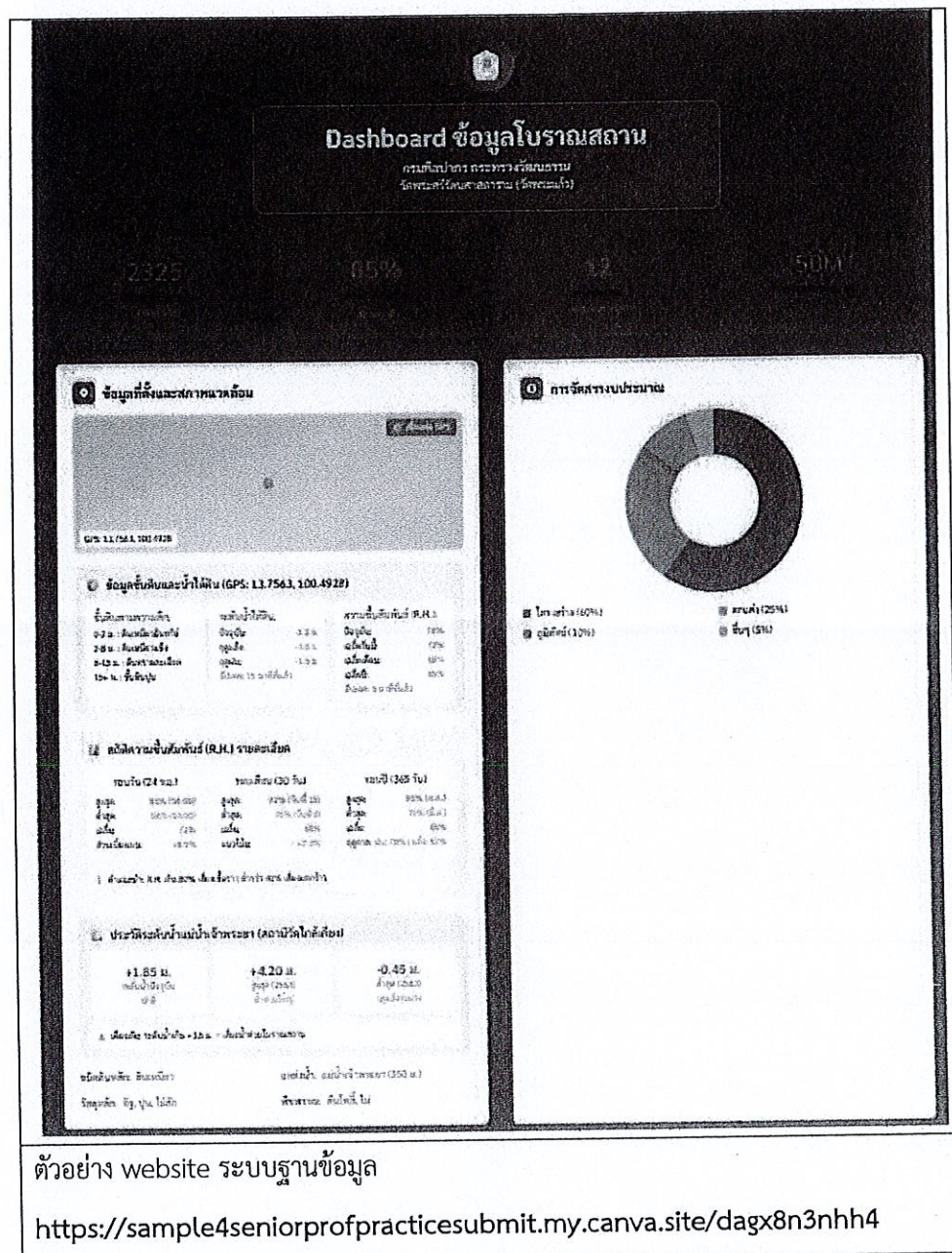
หมายเหตุเพิ่มเติม

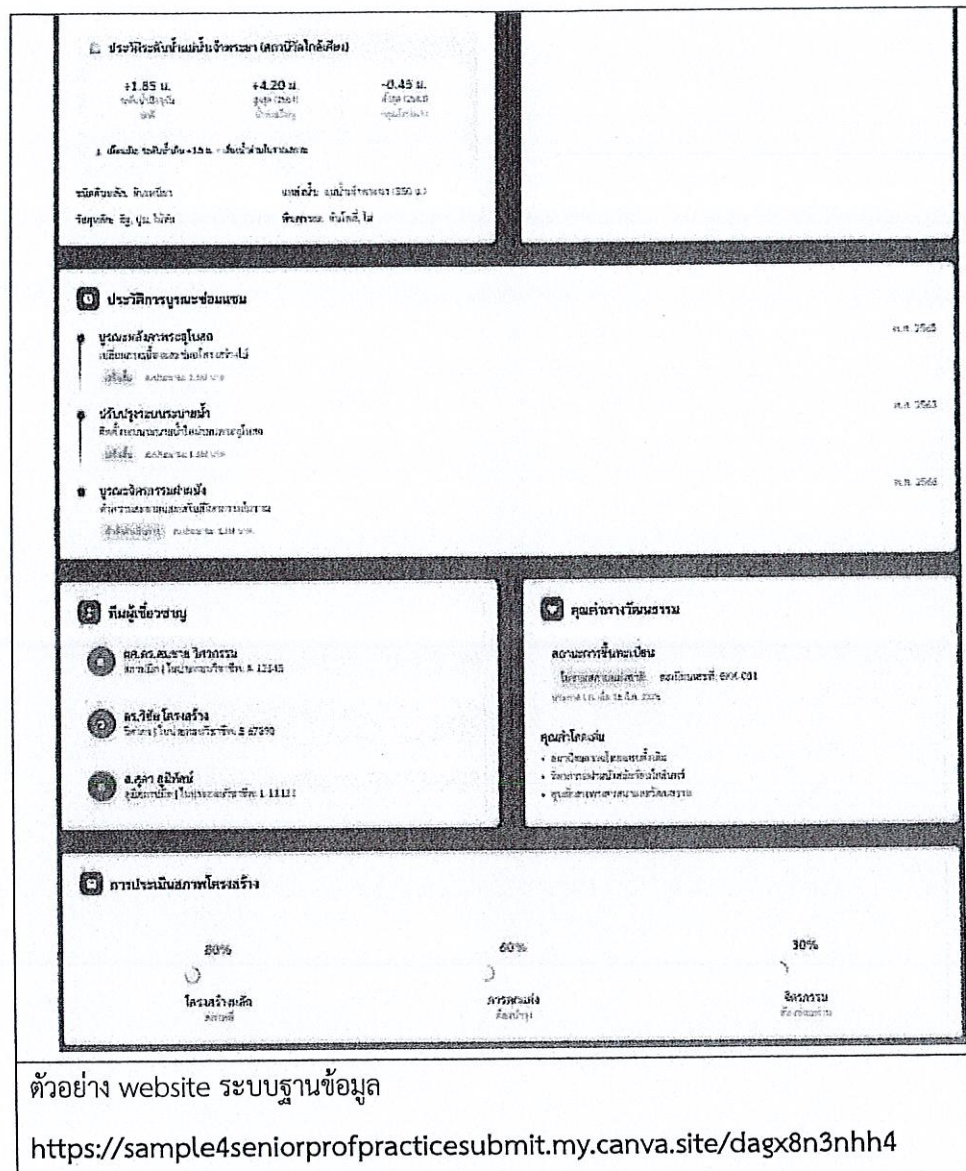
บันทึกผล

บันทึกข้อมูล

ดูข้อมูล

ส่งเอกสาร

ตัวอย่าง website ระบบฐานข้อมูล

<https://sample4seniorprofpracticesubmit.my.canva.site/dagx8n3nhh4>

[illegible]

